

CRONICA

19
(484)

Săptăminal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 19 (484), vineri 9.V.1975, 8 pagini, 1 leu

Ginduri pentru sărbătoare

Cum te-ai născut în plină primăvară
Măreț partid rămas-ai peste vreme
Lumina ta mereu ne înfășoară
Spre piscurile-amiezii când ne chemi.

Tu ai dat glas adinc tăcerii mute
Și lanțuri de-ntuneric ai sfărmat
La raza ta gândirea se ascute
Și prinde forță brațul inspirat.

Să vină-acum coloanele de flori
Și salve pentru-ntreaga omenire
E sărbătoarea marilor candori
Eroii ning petale peste fire.

Florin Mihai PETRESCU

E dorul nostru

Rotunjim în noi amfore
de lut
din lutul strămoșilor
și împărțim cu pruncii

lumina ce ni s-a dat
la ceasul dintii al marilor zori.
În galbene pridvoare
sădim dimineți fumurii
și amiezi și roșcate amurguri;
cu singele nostru
ca vinul vechi în pocale
coborim în ferestre mușcatele —
și celor ce vin le zimbim
în miini cu crengi înflorite de salcie.

E dorul nostru,
e cintecul nostru
cel neasemuit ca lumina
din veacuri —
și ni-l facem hotar
de veghe, rotunjit ca o amforă
pentru cei ce-au trecut
și pentru cei care-or vrea
AICI să se nască.

Elisabeta VARTIC

Vocația libertății și a independenței

S-a spus cu teamei că lupta pentru independență reprezintă o constantă a istoriei noastre, după cum libertatea este o vocație a poporului român. Nu sînt, acestea, simple metafore, izvorite dintr-un sentiment de adeviziune totală la conținutul propriei noastre istorii; sînt realități care se desprind din dezvoltarea acesteia. Așezat în „calea răutăților”, teritoriul fiindu-i străbătut de invaziile nimicitoare ale neamurilor în migrație, poporul român a luptat pentru a-și defini trăsăturile și a supraviețui. Nu întimplător, s-a apreciat că nașterea și existența sa istorică reprezintă un miracol și o enigmă. Și-a constituit formațiuni politice statale în luptă cu vecini mai puternici, statornicindu-și independența prin victorii răsunătoare. De asemenea, prin fapte de arme de prestigiu, intrate temeinic în rîndul actelor mari din istoria lumii, și-a afirmat nu numai dorința de viață liberă dar și voința de a o obține și apăra. Mircea cel Bătrîn sau Ștefan cel Mare au fost și oșteni cu faimă dar și diplomați cu largi perspective.

În lupta pentru viață liberă și demnă, deși despărțiți de vrăjmășia vremurilor, românii, adeseori, s-au aflat alături. Lupta comună, cultivarea, cu stăruință, a limbii, obiceiurilor și a tradițiilor comune au întărit conștiința de neam, a existenței unuia și aceluiași popor, deoparte și de alta a Carpaților, pe teritoriul vechii Dacii. *Unirea* din 1600, al cărui făuritor a fost Mihai Viteazul, a dat cea mai înaltă expresie acestei realități creînd o solidă temelie pentru împlinirile istorice de mai tîrziu. Răscolitoarele chemări ale pandurului din Vladimiri avea să verifice, în 1821, în zorii lumii moderne, existența *națiunii române*, tinere și viguroase, realitatea *conștiinței naționale*, a hotărîrii puternice de libertate socială, unitate și independență națională. Revoluția de la 1848 și *Unirea* din 1859, alte trepte pe scara împlinirii istorice, au deschis cîmp mai larg afirmării potențelor creatoare ale poporului, au impus, cu și mai multă stringență, independența, condiție *sine qua non* pentru dezvoltarea materială și spirituală a României moderne.

„Autonomia și independența, în cuprinsul larg al Daco-Romaniei”, completa emancipare, au reprezentat obiectivele cărora le-a subsumat toate eforturile Al. I. Cuza, Domnul Unirii. Ele au rămas pe primul plan și în etapa care a urmat. A fost desfășurată, fără întrerupere, o acțiune metodică și tenace cucerindu-se mereu, pas cu pas, noi și noi poziții. Independența însemna nu numai desprinderea de sub *suzeranitatea* Porții, ci, totodată și înlăturarea regimului *garanției colective* a marilor puteri care, deopotrivă, frînau dezvoltarea în raport cu nevoile poporului și cu cerințele progresului istoric.

Popoarele din Balcani, ridicate la luptă împotriva Imperiului otoman, au găsit în România un sprijin larg și generos. Reprezentanții cei mai aleși ai poporului bulgar au găsit pe teritoriul țării noastre sprijin moral și material pentru pregătirea luptei de eliberare. De asemenea, legăturile cu Serbia au fost frățeste, generate de aceeași necesitate a apărării „onoarei și independenței naționale”. În același timp, românii, ei înșiși, întreprind largi acțiuni pentru a-și afirma dreptul la independență. Acțiuni diplomatice, campanii de presă, afirmau dorința de a face „din România în Orient ceea ce este Belgia în Occident”, adică, un stat suveran, independent; discuții și note diplomatice sondează poziția puterilor europene. Încă din 1873, guvernul român era hotărît să proclame independența țării. În nota circulară din 4 ianuarie 1876 se sublinia hotărîrea de a coopera cu puterile care s-ar declara gata să asigure integritatea teritoriului țării și drepturile seculare ale acesteia. Mihail Kogălniceanu, ministru de externe, prin documentele din 16—28 iunie și 20 iulie — 1 august 1876, ridicîndu-se în apărarea popoarelor din Balcani și în sprijinul independenței proprii sale țări, solicita adeviziunea Europei la cauza dreaptă a poporului român.

Puterile garante însă au primit cu rezerve, cu ostilitate, chiar, cererile românești. Mai mult decît atît, Turcia, în constituția promulgată la 11—23 decembrie 1876, considera pămîntul românesc drept provincie privilegiată, parte integrantă a Imperiului otoman. Toate acestea, au demonstrat limpede că România nu-și va putea căpăta independența decît printr-o victorie militară împotri-

Gh. PLATON

(continuare în pag. 4)

N. GRIGORESCU :

„Atacul de la Smirdan”

Treptele Victoriei

Pagini din lupta antifascistă

Împlinirea a trei decenii de la victoria epocală a popoarelor din coaliția antifascistă împotriva Germaniei hitleriste constituie un bun prilej de evocare a contribuției pe care România a adus-o la realizarea acestui fel de care au depins destinele civilizației contemporane. Lupta P.C.R. în fruntea forțelor democratice din România pentru apărarea țării de pericolul fascismului intern și extern s-a înscris organic în eforturile forțelor antifasciste din întreaga lume, reprezentînd o parte a acțiunilor întreprinse pe plan mondial în anii 1933—1945.

Subordonarea României de Germania hitleristă și încălcarea de

către aceasta a independenței naționale a poporului român s-au accentuat odată cu instaurarea, la 6 septembrie 1940, a dictaturii militarofasciste, urmată la scurt timp de intrarea în țară a trupelor hitleriste.

Poporul român însă nu s-a împăcat nici un moment cu aservirea țării imperialismului german și cu susținătorii lui din interior. El vedea în Reich-ul nazist continuatorul militarismului german, care jefuise și prădase țara în timpul ocupației din anii 1916—1918, promotorul principal al ciuntirii României în perioada celui de-al doilea război mondial.

În anii dictaturii militarofascis-

te, Partidul Comunist Român a fost principala forță politică care s-a ridicat în apărarea intereselor naționale ale poporului român, pentru scoaterea țării din războiul hitlerist și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste. În rezoluția din 8 iulie 1941, în Platforma Program din 6 septembrie 1941, în documentul „Pieirea sau salvarea poporului român” din ianuarie 1942 și în multe alte materiale, partidul comunist a adresat întregului popor chemarea de a lupta în front unic pentru răsturnarea guvernului de dictatură fascistă și formarea unui guvern de uniune națională alcătuit din reprezentanții tuturor forțelor anti-hitleriste, izgonirea armatelor germane de pe întreg teritoriul țării și recucerirea libertății și independenței naționale, trecerea României de partea coaliției antifasciste, înlăturarea de reforme democratice.

L. EȘANU

(continuare în pag. 7)

MARIN SORESCU:

Setea muntelui de sare

AI. ANDRIESCU

Sub un frumos titlu metaforic, **Setea muntelui de sare**, Marin Sorescu își adună, în colecția de teatru a Editurii „Cartea Românească”, originala sa literatură dramatică. Vom vedea la sfârșit de ce preferăm această formulare, **literatură dramatică**, față de termenii echivalenți. Tipărirea acestui volum este un bun prilej, socotim noi, pentru situarea producției dramatice a acestui atât de stimat poet într-un context mai larg, cu intenția de a încerca o mai bună definire a ei și de a stabili aria unor paralelisme pe care ni le sugerează inovațiile propuse în piesele sale, atât de șocante la lectură ca și la reprezentare. Teatrul lui Marin Sorescu, pentru că se poate vorbi de pe acum de această realitate notabilă a literaturii noastre dramatice, afirmă, privit în perspectivă istorică, trei legături mai importante, care nu înseamnă neapărat și influențe. Prima conduce către teatrul simbolist, a doua către teatrul expresionist și a treia către teatrul contemporan de avangardă.

Cînd vorbim de teatrul simbolist, ne gândim în primul rînd la Maurice Maeterlinck, dar nu atât la comentata sa capodoperă, **Pelléas et Mélisande**, în care poetul belgian împarte gloria și cu Debussy, care a compus muzica pentru opera cu același nume, cît la **Ciclu morții**, cu cele trei drame: **l'Intruse** (1890), **les Aveugles** (1891) și **Intérieur** (1894), traduse și în limba română de poetul Al. T. Stamatiad (Maurice Maeterlinck, **Ciclu Morții: Interior, Oaspetele nepoftit, Orbii**, Cultura Națională, 1923). Acest ciclu al lui Maeterlinck poate servi ca punct de referință (ne ferim din nou să vorbim de influențe) pentru **Setea muntelui de sare**, trilogie în care Marin Sorescu a cuprins tragediile: **Iona și Paracliserul**, precum și piesa, căreia autorul refuză să-i mai spună tragedie, **Matca**. Poezia trilogiei lui Marin Sorescu și atmosfera de mister din atîtea episoade în care viața și moartea își întretale în permanență căile, pentru a prefigura destinul omului, ne pun în plină problematică a teatrului simbolist al lui Maeterlinck. **Iona** este un poem-eseu (piesa nu-i, de altfel, decît un lung soliloc) care se servește de vechiul mit al omului înghițit de chit pentru a comunica drama claustrării în general. Chinurile încarcerării în pîntecele monstrului care devorează totul, lăsîndu-se devorat de alt monstru mai mare și mai puternic decît el, se transformă într-un semn cu o profundă semnificație poetică: lupta sublimă a omului cu propriile sale limite. În **Paracliserul**, poetul dramaturg reia, din alt punct de vedere, aceeași tentativă, într-o dramă a cunoașterii care vizează tot destinul omului.

În întrebările despre naștere, viață și moarte din **Matca** poate fi semnalată o simetrie de scene și situații cu dramele lui Maeterlinck **Interior și Intrusul**. Ambele piese ale poetului belgian se clădesc pe poziții foarte subliniate. În **Interior**, o familie, tatăl, mama, cele două fiice, un copil care doarme (personaje mute, spune autorul) se află într-o așteptare liniștită, executînd ritualurile serii, aducătoare de certitudine în acest interior apărât, în aparență, de neprevăzut. Afară, mulțimea aduce corpul neînsuflețit al unuia din surorile fetelor. Mica piesă se încheie cu un episod contrastant: în timp ce vestea morții își face tot mai mult loc, spărgînd liniștea familiei, copilul, simbolul vieții care dănuie, continuă să doarmă netulburat. În **Intrusul** lui Maeterlinck, un bătrîn aproape orb, în apropierea sfîrșitului, și fiica lui, bolnavă după naștere, stau în camere alăturate. Tinăra mamă moare și pentru prima dată noul născut, care nu dăduse semne de prea mare vitalitate zile îndelungate, plînge puternic. Simbolismul

impletirii vieții și morții este cît se poate de evident, cu tot vagul poetic în care plutesc personajele lui Maeterlinck. **Matca**, cea mai dinamică piesă a lui Marin Sorescu, oferă de asemenea argumentele unei discuții despre viață și moarte. În camere alăturate, amenințați de un diluviu simbolic, fiica dă naștere vieții și tatăl se pregătește s-o părăsească. Situația este rezumată sec de Irina: „Niciodată n-o să putem rupe viața de moarte”. Cu toate că personajele sînt raționamente și nu „caractere”, ca cele ce se înfruntă violent în teatrul clasic, piesa nu-i lipsită de tensiune, numai că aceasta nu mai trebuie căutată la nivelul emoțiilor ci la acela al discursului. De remarcă că dezbaterea filosofică sau morală nu se desfășoară în piesele lui Marin Sorescu în ieftine replici impregnate de patos jurnalistic sau de senzații pedante privitoare la destinul omului. Iar dacă ideea nu mai este tradusă prin acțiunea personajelor, aceasta își găsește, în schimb, în **Matca** la fel ca în întreaga trilogie **Setea muntelui de sare**, mai mult chiar în **Iona și Paracliserul**, o cale de exprimare comună cu poezia. Marin Sorescu nu scrie teatru, ci „viziuni” poetice, așa cum specifică în subtitlul unora din piesele sale.

Contactele lui Marin Sorescu cu teatrul expresionist se văd mai bine în **Pluta meduzei**. Numele care îi vine cel mai repede în minte cînd citești această piesă este al lui Georg Kaiser, autorul unei drame cu același titlu: **Das Floss der Medusa** (1943). Nu aceasta este important, pentru că titlul putea fi inspirat, în ambele cazuri, din faimosul tablou al lui Géricault, aflat la Luvru, **le Radeau de la Méduse**. În ceea ce-l privește pe Kaiser, se știe că drama sa are ca punct de plecare o întîmplare reală, torpilarea unui vas în care se aflau copiii, fapt care se putea suprapune pe naufragiul din 1816 pictat de Géricault. Mai semnificativ însă pare faptul că în ambele cazuri, printr-o metaforă comună, este condamnat actul tiranic. Ca și în piesa lui Kaiser, se caută și în „viziunea dramatică” a lui Marin Sorescu o victimă, care e hotărîtă dinainte de niște personaje simbolice, Metrul, masca unui șef despotice, Te, masca tehnocratului, „împăcat cu soarta altuia”, chiar dacă acesta plătește cu viața. Fotografal, omul care furnizează probele mincinoase, Inșii, mulțimea celor care gîndesc după interesul de moment, Femeia, soția victimei anterioare, Cățătorul, victima actuală. „Pluta” lui Sorescu, dramaturg care nu se împacă deloc cu convențiile din vechiul teatru, este o rachetă făcută din cutii de conserve, din lemne și cîlți, iar ținta, un copac ale „cărui ramificații verbal pot fi luate eventual ca niște mici drame, mai mult sau mai puțin independente”. Piesa, în aparență în linia antiteatrului — autorul ține chiar să caracterizeze „întîmplările”, adică acțiunea ei, ca fiind „egală cu zero” — este foarte coerentă în intențiile ei satirice, demistificatoare. Dacă adăugăm specularea automatismelor de limbaj, apropierea forțuite dintre cuvînte, gesturile și acțiunile lipsite de o semnificație precisă ale personajelor, mai abundente în ultima piesă a volumului, **Există nervi**, am schițat și cea de a treia legătură a lui Marin Sorescu cu teatrul contemporan universal.

Dacă ar fi să invocăm, în încheiere, numele lui Marin Sorescu în disputa cu privire la teatrul ca spectacol și teatrul ca literatură, fără îndoială că am da câștig de cauză tezei a doua. Mai ales că Marin Sorescu face și în aceste piese o literatură la fel de incitantă ca și poezia sa.

mențiuni critice

EUSEBIU CAMILAR: Călărețul orb

Reducerea în atenție a poeziei lui Eusebiu Camilar, grație antologiei întocmită de Constantin Călin, constituie fără îndoială o surpriză demnă de toată atenția, dincolo de dificultățile incontestabile pe care le-a avut de împlinit o asemenea întreprindere. Autorul romanelor **Cordun și Turmele**, descoperite și ele destul de tîrziu de critică, traducător remarcabil din lirica universală veche și modernă, a trecut aproape neobservat ca poet, deși în Istoria literaturii române, G. Călinescu vorbește de un poet Camilar a cărui creație lirică răspîndită prin numeroase publicații așteaptă să fie reunită în volum. Totuși, la apariția monumentalului panoramă călinescienă, Eusebiu Camilar — aflăm din excelentul aparat critic ce însoțește ediția de față — dezbate deja cu un volum de poeme, **Chemarea cumpenelor** (1937), confiscat la puțin timp după difuzare. Citit astăzi, la aproape 40 de ani de la apariție, debutul boemului autor bucovinean ne apare de o duritate sonoră neobișnuită, accentele sociale aflînd transpuneri lirice greu de comparat în epocă. Așa cum remarcă de altfel prefațatorul, „sufletul autorului e impur, torturat, incapabil de un extaz prelungit”. Alături de poeme militant-sociale, cum ar fi **Oda pentru voi** („Aș vrea în ora asta din inima-mi să fac / azil pentru copiii norodului sărac / și-o apă îmbătătoare din bucuria mea: să bea / toți amărății pămîntului / din ea...”) sau **Foame**, în care sînt întrucîtva atinse asprimele argeziene de ton, descoperim și pasteluri de o suavitate hieratică, precum acesta din poezia **Nocturnă** („Liniște, liniște... / trec cerbii prin ariniște / / Ce mină le așterne oare / miraj de lună pe cărare / / Auzi-i cum pășesc pe prund / spre rîu cu argint pe fund / / Frumoasa mea cu gene lungi / pășeste lin, să nu-i alungi”). După cum nu mai puțin stranie prin sonoritatea sa ne apare și poezia **Trec vulturii**: „Trec vulturii, trec vulturii / împărății vinetelor piscuri / cu-mpietirea morților în aripi / cu fiorul sfîșierilor în piscuri...”. Universal liric al lui E. Camilar invocă acum obicinile natale, cu tradiții morocănoși pe cîmpuri — „voicvozii în sumane rupte”, cu grădini foșnind de trupurile strămoșilor, cu cai sălbatici încălecați în furie, cu turme și păstori sumbri, poposind sub arborii amurgului.

Pînă la apariția următorului volum de poezie, de altfel ultimul, intitulat **Poezii**, editorul a avut de recuperat — muncă de loc ușoară — numeroase texte rîspite prin diverse periodice. „Într-o atitudine solemnă, de o nobilă gravitate”, cum remarcă undeva Const. Călin, poemele ultime etape sînt vădit reflexive, purtînd nostalgia și vibrația autorilor antici. Totuși, în pofida „limpezirii” stilului și a rigurozității formale, al diafanității stamperilor acestora tîrziu, poezia volumului din urmă ni se pare monocordă, mai puțin „autentică” în viziuni și inspirație decît cea de tinerete.

Avînd această retrospectivă la îndemînă, incluzînd numeroase texte mai puțin cunoscute de către critică, fixarea oarecum curioasă experiențe poetice reprezentată de Eusebiu Camilar în devenirea literaturii noastre din ultimele decenii este considerabil ușurată.

Cristian LIVESCU

GEORGE BOITOR: Testament provizoriu

Deși în ultima vreme George Boitor își încearcă pana și în proză, el rămîne totuși un poet, mai precis un autor de balade, încadrîndu-se într-o familie spirituală foarte amplă din care nu lipsesc și nume ilustre. Se resimt de altfel, mai puternic decît în volumul de debut (**Scara de apă**) o sumă de influențe, dintre care cea mai puternică fiind a lui François Villon. De altminteri poemele sale au farmec, și ni se pare a fi el însuși în versurile de dragoste în care se împletește fericit vigoarea cu tandrețea, precum în poezia **Dor**: „Voi bea în noaptea-aceasta pentru tine, / iar cînd o să joace naiade-mprejur / Și tu vei coborî în vin, / Voi arunca paharul în grindă. / Mîinile mele se vor întinde, / Să te aștepte atunci / Să te prindă”. Dincolo de influențele care, neasimilate, lasă impresia de pastigare, răzbește totuși timbrul propriu al poetului. Intoarcerile sale în istorie sînt calme și nu generează — cum se întîmplă adesea — grave întrebări existențiale. Poetul dă curs mai degrabă unui „glas al singelui”, ascultîndu-l de obicei cu sfială ori înfiorat ca la un sfar de taină. Dacă și turmele lor, a căror viziune o are George Boitor sînt de cele mai multe ori umbre cu contururi imprecise, rămase undeva în urmă. George Boitor ne pare a fi un poet care nu se grăbește. Zgîrcenia cu care publică poate fi de bun augur.

Anatol GHERMANSCHI

Dubla combustie

Efigia lui Miron Radu Paraschivescu, atît de dificil de recompus din alternanța policromă a imaginilor acreditate de succesiunea volumelor, se cere examinată la lumina flăcărilor unei duble combustii: din planul vieții și din cel al creației. Pentru autorul **Declarației patetice** poezia înseamnă simultan o formă a acțiunii și o știință a apropierii de oameni, mai precis, un mod superior de a „instiga” la uman, consumîndu-te cu egală feroare în realitatea existenței și în realitatea operei. Mai mult, inițiativele dintr-o sferă sînt pentru Paraschivescu în mod necesar verificabile prin corespundențele lor din cealaltă, printr-o dialectică a similitudinii și a interferării ce-i este în cei mai înalt grad caracteristică. Obsesia mare a acestui scriitor este de a fi unitar, în gînd și în acțiune, în viață și în poezie.

Emanajii a unui temperament de combatant, lirica lui este agitată perpetuu de „duhul fapte”, poetul **Laudelor** considerînd creația o formă a implicării totale. De reținut că această filosofie a corespondenței nu este subtextuală, subiacentă, ci afirmată programatic, statuată cu un fel de aspră voluptate. O filă de jurnal, datată 2 mai 1943, oferă dovada irefutabilă: „O poezie în care cînt lupta, fără să fi dat această luptă, mi se pare nevalabilă. Cred, anume în necesara unitate și verificare dintre acțiune și gîndire, dintre viață și operă”.

Inacțiunea, filistinismul, pasivitatea, tăcerea tactică i se par acestui tribun intransigent expresiile blamabile ale dezertării, ale „desolidarizării de o comunitate de destin”.

De la bun început Paraschivescu este înzăuat în certitudini, se arată un adept al cîntecului categoric, „pe viață și pe moarte”, investit cu funcție exponențială. Ca și la Maiakovski, pe la curțile căruia mărturisea odată că i-a plăcut să ucenească, pe el îl interesează nu fioriturile stilistice, ci eficiența, forța de persuasiune a discursului liric. Antiestetismul său turbulent din faza incipientă a creației are însă drept resort nu atît refuzul canoanelor, al stilului „frumos”, cît o negare de pe pozițiile unui activism ardent a modalităților lirice ocolitoare, nefundamentate pe expresia directă de comunicare. Bună parte a poeziei sale presupune tribuna, clamarea patetică și exhortativă în fața unui amfiteatru uriaș, extins pînă la dimensiunile orizontului. Extravertit prin vocație, dar și prin efort conștient (uneori dureros), poetul își cenzurează momentele de omenescă slăbiciune pentru a apărea în ochii semenilor doar în ipostaza atletică a energiei și intransigenței.

Pentru Miron Radu Paraschivescu legile artei sînt legile vieții. Dar — tot pentru el — legile vieții, în numele cărora cuvîntează, sînt cele ale tovarășiei: „Ca să vă pot vorbi / — și să fiu înțeles! — ... Am deprins legile tovarășiei / pe care nici o lege nu le scrie / decît în ochii și în zîmbetul vostru omenesc, / ca să vă spun să mergeți toți împreună, / că nu sînteți voi toți decît Unul / și ca Unul să rămîneți laolaltă!”

Un militantism în sine, un militantism în afara socialului pare pentru Paraschivescu derizoriu și inutil. El înțelege să emită mesajele sale de pe lungimile de unde ale contemporaneității, se simte dator cu un răspuns la dezbaterile zilei, scrie (cum mărturisește într-un rînd, chestionat fiind de **Facla**) „fiindcă știe că lumea poate fi schimbată mult în bine”. Implicarea (totală!) în prezent nu este însă pentru semnatarul **Declarației patetice** un scop suficient sînsi, căci pentru el arta nu este autotelică. Scriitorul ancorează în azi sub semnul lui **miine**, purtînd o precisă solie terestră — prefigurarea și invocarea „zilei a opta”, „cînd vor fi noi și pline lucrurile toate”. În numele acestui viitor o bună perioadă de timp, mai exact anii de pînă la eliberare, chiar sinceritatea, fidelitatea față de sine, atît de des considerate drept premise ale autenticei poezii, sînt sacrificate, atunci cînd acestea ar putea trăda o scădere de tonus vital, un moment de incertitudine. „Eu sînt cîntăreț și om serios, / cetățean și tovarăș al lumii... / Eu nu înfățișez aici îndoiele și spaime /... / pot spune chiar că nimic nu e mai imoral, / mai putred și mai rușinos / decît înfățișarea hoitului propriu, furnicat de frică, / viermuit de șovăieli”. (**Bună ziua!**).

Impetuos, voluntar, lirismul său respiră aerul tare al certitudinilor. Obsesia fundamentală ce-l animă este aceea a demnității, a radicalismului revoluționar nemaculat de compromisuri. Chiar actul urmăririi și „suspectării” semenilor, rar practicat, presupune în cazul său un act reflex ce trădează nevoia de rectitudine morală: „Sînt spionul libertății voastre! / Viu ca să vă văd dacă: / Visele vi sînt clare / Gîndurile limpez / Viața curajoasă / Dragostea întregă. / (Cine, cine o să-mă-nțeleagă?) / Și după ce m-am convins / Că da, așa este, / Plec fără de veste / Așa cum am venit: / Tip-tip / Neauzit. / Și-i drept că uneori / De bucurie-mi pierd și capu-n nori. / Ce mai rămîne atunci din mine? / Vai, vai ce mare rușine! / Am fost și sînt spionul libertății / Pe-acest pămînt / Și-n inima cetății”.

Spre binele cetății, acest cenzor de superioară extracție morală caută adevărul, dar un adevăr al faptelor, un adevăr al experienței, nu unul al ipotezelor mentale.

Ianus Bifrons în variantă modernă, poetul se înfățișează conțelășenilor „în dubla misiune de agitator și duhovnic”, ritmînd acțiunea și săvîrșind-o concomitent.

Ioan ADAM

PLATON PARDĂU: Mergînd prin zăpadă

Într-un timp relativ scurt, Platon Pardău a scris patru romane; primul și cel mai interesant, **Ore de dimineață**, a apărut în anul 1972. Ultimul, **Mergînd prin zăpadă** (Editura „Cartea Românească”) le continuă pe celelalte. Eroul parcurge un drum al autocunoașterii și este surprins de obicei în situații limită. Haralambie Quintus, cercetător la un institut de industrializare a lemnului, trăiește sub presiunea obsedantă a nedreptății ce i s-a făcut cu șaisprezece ani în urmă. Timp de șase ani a fost privat de libertate, în urma unor denigrări țesute abil de un coleg de facultate și consătean, atunci secretar U. T. M. pe o universitate. Cere revizuirea procesului cu scopul de a se răzbuna, dar pînă la urmă se convinge că trebuie să ierte și să uite, pe cît posibil, tot răul suferit.

Noutatea cărții stă nu atît în tematică, ci în modalitatea narării faptelor. Relatarea aluneacă ușor din planul realității în cel parabolic. Au loc o serie de întîmplări stranii, coborîte parcă din arsenalul romanticilor. Haralambie Quintus (nume neobișnuit dat de preotul satului celui de al cincilea copil al unei familii de țărani) intră într-o biserică și își întîlnește un bătrîn bizar care îl urmărește pe străzile întunecate ale orașului. Are convorbiri telefonice cu o voce necunoscută care-i prezice mari nenorociri. Un leșin pe stradă, întrevederile cu iubita sa, au toate ceva de vis apăsător, tenebros și fără de sfîrșit. Paralel cu aceste întîmplări eroul trăiește fapte care-l aduc mereu la realitate. Idila cu taxatoarea din autobuz, convorbirea cu muncitorii din combinat, ultima întîlnire cu iubita și discuția cu fostul său dușman par a-l determina să renunțe la proces. Răzbunarea i se pare perimată, timpul a rezolvat multe.

Fără îndoială această modalitate de narare este atrăgătoare și suscită meditația, dar față de economia cărții, rămînera prelungită în oniric pare exagerată. Scriitorul e mult mai convingător în scenele din planul real. Oricum, motivația psihologică a personajului rămîne ușor conțelășenă. Dacă în primul său roman se impunea autenticitatea, observația socială subtilă (în ciuda unui travaliu neîmplinit), acum constatăm o abilitate în modul de tratare a faptelor, aceasta în dauna conținutului.

Carmen VERICEANU

La îndemnul poetului Bazil Gruiă, prieten și admirator înfocat al lui Lucian Blaga, care a ținut să-i cinstească memoria prin alcătuirea unei culegeri de „Documente și amintiri” (*Blaga inedit, Dacia, 1974*) am evocat, spre a fi incluse în acea culegere, câteva momente ale adolescenței și tinereții mele clujene, marcate de raporturile (de la maestru la discipol) cu acel ce dăduse culturii naționale *In marea trecere și Spațiul mioritic, Tulburarea apelor și Nebănuitele trepte*. Recitindu-le, îmi vin în minte și alte clipe ce nu trebuie, cred, lăsate să se mistuie în apele negre ale uitării.

Îl revăd într-o sală de curs. Sala Bogrea sau sala Pârvan. Ora șase după amiază. Noiembrie (dacă nu mă înșel) 1946. Elev, mă găseam în incinta Universității pentru întâia oară. Sală arhiplină. Veniseră să audieze lecția de deschidere a cursului de filosofia culturii nu numai studenți, ci și absolvenți ai facultății, scriitori, ziariști, admiratori ai profesorului, de toate virstele. Blaga și-a făcut apariția la șase și un sfert. Pășea sobru, cu o anume solemnitate, accentuată de iluminarea cam preară ce dădea feței sale o paloare și o imobilitate statuară. S-a așezat, liniștit, la catedră, și-a rotit ochii albaștri, mari, străjuți de sprincene stufoase, încărunțite, peste asistență, a scos fără grabă dintr-o servietă sau mapă un teanc de hîrtii, și-a pus ochelarii și a început să citească. Monoton, ușor sacadat, uneori cu vagi inflexii sacerdotale în intonație. Întocmai ca la conferințele despre Titulescu și Dimitrie Cantemir, pe care le ținuse în sala mare a Colegiului Academic. Vocea îi semăna (am acum impresia) cu aceea (necunoscută mie atunci) a profesorului Al. Dima. Ușor tremurătoare, la început, vocea lui Blaga a devenit, în minutele următoare, sigură, fluentă. Din când în când, oratorul se ridica, spre a scrie pe tablă cite un nume: Husserl, Keyserling. Textul prelegerii avea să fie dactilografiat. Anul trecut, a văzut lumina tiparului, în Editura Facla. E vorba de cel de al doilea capitol (*Autonomia filosofică și creația metafizică*) al volumului *Despre conștiința filosofică*. El

reproduce lecția pe care am ascultat-o acum aproape treizeci de ani întocmai. Am recunoscut pînă și pasajele necitite atunci ori rostite liber, precum exemplele de „antinomii” relevante de Kant. Obișnuit cu un alt stil de predare, experiența acelei prime audieri a unui curs universitar m-a cam descumpănit. Aveam sentimentul de-a asista nu la o prelegere ci la o frumoasă conferință și, fără îndoială, îi invidiam pe studenți pentru șansa de-a avea de asimilat aseme-

vorbind, avea să se discute. În primele clipe a domnit tăcerea. Văzînd că nu spune nimeni nimic, profesorul s-a întrebat cu glas tare ce ar fi să ia cuvîntul o domnișoară. Se mai petrecuse, a destăinuit, un asemenea eveniment, în cariera sa didactică, o dată, cu ani în urmă, și își amintea de el cu plăcere. Insidioasa provocare a avut un efect prompt. Numai de cîț, un student a declanșat un tir de observații critice asupra colegelor. Despre lucrarea de seminar, în cauză,

Cantemir din „matricea stilistică” românească și l-a introdus în cea turcească, spre a-l trece apoi din nou în cea românească, originară. Observațiile profesorului au fost sumare, consistînd în precizări referitoare la ecoul operei cantemirești în Europa, cu specială insistență asupra interesului manifestat pentru scrisul principelui moldav de către Voltaire. În tot, ședința de seminar m-a entuziasmat mai puțin decît ora de curs a lui Blaga.

O secvență, dintre acele în care mă văd, ca printr-un binoclu întors, coborînd alături de Blaga de pe strada Martiuzzi, unde își avea locuința, la numărul 20, păstrează relația primei călătorii a poetului la București, în 1919, cînd lumea literară de aici vedea în premiile *Poemelor luminii* de către Academie un simbol al Unirii și în planul spiritual. Faptele sînt cunoscute, narate fiind chiar de scriitor, într-un articol din *Gîndirea (Incepăturile și cadrul unei prietenii)* și în *Hronicul și cîntecul vîrstelor*. Ele îi vor fi fost lui Lucian Blaga deosebit de scumpe, de vreme ce și le amintea, cu emoție, în diverse împrejurări, și ținea să le comunice. Vocea lui dobindea modulații aparte, cînd istorisea cum, vizitîndu-l pe Iorga, în tipografie, savantul i-a arătat o mulțime de cărți vechi, laudînd cu patos arta caligrafilor și miniaturistilor, și, mai ales, cînd descria întîlnirea cu Vlahuță. Știa că bătrînul poet locuia pe strada Visarion, ignora însă numărul casei. A pornit în căutare dinspre calea Victoriei. A privit clădirile, una după alta, și toate i-au părut improprii găzduirii aceuia pe care voia să-l cunoască. Pomenindu-se în bulevard, a început să se uite în dreapta și-n stînga într-un mod ce l-a determinat pe un călător să-l întrebe ce stradă caută. Răspunzînd că strada a găsit-o, însă nu și casa, necunoscutul l-a informat că strada Visarion continuă dincolo de bulevard. A traversat bulevardul și, aproape de biserică, a văzut o casă în stil tradițional românesc. Asta e, și-a zis, și într-adevăr aceea era. Vlahuță zăcea bolnav. Nu știa că avea

să fie vizitat de autorul *Poemelor luminii*. L-a primit cu bucurie. Îi avea cartea de poeme sub pernă. La despărțire, strangulat de emoție, i-a făcut semne de prietenie cu mîna, în care ținea volumul, pînă la ieșirea din încăpere.

Desfășurînd în continuare pelicula cu amintiri, noi și noi imagini din anii 1946—1950, unele răzlețe, și de mai tîrziu, apar pe ecranul conștiinței. Mă aflu la internat, într-un imobil din calea Moșilor. De la etaj, privesc pe geam o demonstrație. Coloana vine, din spre Mănăștur, înaintează spre piața Libertății. Privind în direcția respectivă, identific deodată profilul lui Lucian Blaga. Vine dinspre piață, se încadrează în coloană. Îl urmăresc pînă cînd nu-l mai pot deosebi în mulțime. Un instantaneu din 1948 mi-l arată bucurîndu-se copilărește pentru nota mare obținută la examenul dat după frecventarea unui curs de „îndrumare a corpului didactic”. Cînd vede vreun cunoscut, ridică patru degete, vrînd să spună că a primit, conform sistemului de notare de pe atunci, o notă serioasă. Cu aceeași candoare avea să scoată mai tîrziu, din buzunar, etalîndu-l, carnetul de membru al Uniunii scriitorilor, ori de cîte ori venea vorba de apartenența la respectiva organizație.

Prob. disciplinat, scriitorul răspundea cu promptitudine tuturor solicitărilor. Mi-l amintesc participînd la ședințele filialei clujene a Uniunii scriitorilor, prezentînd un referat asupra materialismului dialectic și istoric, pregătindu-se pentru orele de învățămînt ideologic. Dacă în politica din acei ani față de intelectualitatea de veche formație nu și-ar fi făcut loc anumite practici inadmisibile, definitiv curmate ulterior, condamnate de către partid, e absolut sigur că Lucian Blaga ar fi dat o mult mai activă și directă contribuție la edificarea noii culturi. O atestă mărturiile tuturor celor ce s-au găsit, într-un fel sau altul, aproape de el în ultimii zece-cinsprezece ani ai vieții sale. Una în plus — cea de față — nu cred să fie de prisos.

Dumitru MICU

Lucian Blaga

LUCIAN BLAGA — în amintire

nea materii. Memoria fiindu-mi pe atunci infinit mai receptivă decît acum, am reținut ideile prelegerii, fără să fi luat note, și le-am expus, sintetic, într-un articol afixat pe ziarul de pe rețea al clasei.

Într-o altă zi, am reușit să merg la un seminar. De astă dată se găseau în sală doar cîțiva studenți, printre care Ion Maxim. Se discuta o lucrare prezentată, probabil, într-o ședință anterioară. Mai precis

a spus exact atîtea lucruri cîte îi erau indispensabile cuiva din afară pentru a realiza că tema lucrării o constituia un aspect oarecare al gîndirii lui D. Cantemir. A rostit, după aceea, cîteva cuvinte Ion Maxim. Un alt student s-a angajat cu el într-o polemică. În cele din urmă a ieșit din anonim autoarea lucrării, care, expunîndu-și metoda de lucru, a dezvăluit, într-un chip care m-a amuzat, cum l-a „scos” pe

STALACTITA

Comentarii mai timpurii ai lui Lucian Blaga — ne gîndim în primul rînd la E. Lovinescu — au subliniat caracterul „autonom”, oarecum în dauna „organicității” edificului poetic, al unor imagini, excepționale prin prospețime și forță „revelatoare” de pildă, aceasta: „Alta liniște-i în jur de-mi pare că aud / cum se izbesc de geamuri razele de lună”, citată insistînd de istoria literară, nu numai de la noi, mai recent, în contextul unor „impressions di un traduttore” de italianul Mariano Baffi, pentru „una pregnante sensibilită plastică” (*Columna, Roma, 1974*). Cele două versuri, dovadă a unei virtuozități artistice remarcabile, deschid, în același timp, largi perspective către universul blagian. Alături de „lumină”, „liniște” se constituie de la început în motiv poetic, indicînd, „momentul psihologic” al primului volum, din 1919, — o liniște marcată de așteptare, tensiune interioară, neliniște, circumstanțiate, printre altele, în plan biografic, după cum s-a arătat, de avatarurile iubirii pentru Cornelia Brediceanu. Departe de a fi un accident, liniștea iradiază constant spre întreaga operă, stimulînd contribuții exegetice. S-a produs, însă, o suprapunere de planuri, generată, credem, de lipsa unei disocieri, ferme în cadrul sinonimiei „liniște-tăcere”. Indiferent din ce punct de vedere e abordată, biografic (v. P. Bellu, în parte — D. Micu, Blaga însuși, în „Hronicul...” său), filozofic, mai precis „mitozofic” (v. Băncilă, C. Fintinaru, M. Șora) estetic (O. Șulțiu, N. Balotă și, pe urmele sale, Șt. Aug. Doinas), „tăcerea” presupune, chiar neexprimată, o „comunicare” cu „logosul”, un raport: simbiotic, dicotomic, antinomic. Terenul e rodnic, propice speculațiilor, unele, cam extravagante. Absența „miraculoasă” a cuvîntului, la vîrsta primei copilării, vădînd predispoziții afective și temperamentale rare, dar nu cu totul neobișnuite, a dat fiori metafizicii exegetilor, tentați să descifreze aici, izvorînd dintr-un inconștient neguros, refuzul de a părăsi condiția „îngerească” și de a se „autoconstrui”, prin cuvînt, în sfera umană. S-au depus, iarăși, eforturi susținute pentru evidențierea unei „poetici” a tăcerii, a elizivunii cuvîntului, pus dintr-un motiv sau altul (neputință, scepticism, sfială, teamă), sub interdicție, silît, altfel spus, să-și accepte „oșînda” pînă la o viitoare a sa „mîntuire”. Problema nu e

nouă și nici pe departe, o descoperire a poetului ardelean (v. discutarea ei, pe larg, la A. Marino, în cadrul conceptului modern de „antiliteratură”). De altfel, poet autentic, care, spre a nu se desmînti, „nu poate să gîndească decît mitic” (*Daimonion*), Lucian Blaga a intenționat să ne dea, mai mult decît o „estetică” a tăcerii, al cărei efect ultim ar fi, dacă ea s-ar lua în serios, autosuprimarea, un „mit” al cuvîntului, dezvoltat pe sugestii venite din doctrina Upanișadelor, menționată într-o pagină din *Pietre pentru templul meu* („Ataman e tăcere”) și din teoria goethiană a „Urphenomen”-ului, studiată în tinerețe. Schițat fugitiv în două aforisme din „Discobolul”, mitul e formulat explicit într-un text publicat postum în volumul *Izvoade* (1972), unde se avansează ideea, de nuanță platoniciană, a „desfigurării”, a „degradării” treptate a „cuvîntelor originare”, la reconstituirea cărora, fie și fragmentară, aspiră poezii. Eșafodajul e seducător, dar nu lipsește nici aici impresia de joc și gratuitate (nobilită) ce ne însoțește constant de-a lungul acelor arhitecturi de teorii frumoase care sînt „Trilogiile...” a căror valoare certă rămîne, pînă la urmă, curat literară. De altfel, cea mai indicată să le „reprezinte” a fost poezia însăși în care găsim suficiente ilustrări ale mitului amintit, de la edictul tăcerii... „Singura limbă, limba ta deplină / stăpînă peste taine și lumină / e-aceea-n care știi să taci”, la apelul infrigurat, aproape omnescian, al cuvîntului: „Cuvîntul unde-i — ca un nimb / să te ridice peste timp?”, cuvîntul-vraja, cuvîntul magic, „semnul” cu care poetul dorește, nu să evoc, ci să invoce: „Invoce eu semne uitare și leac” (*Boală*); „irog, inorog / cu-n semn te invoce” (*Indemn de poveste*).

Dacă tăcerea e o aspirație, o voință, presupunînd o forță inițiativă: apa (*Munca*), cel mai adesea, luna, de la care „învață să tacă” și peștii (*Bazin într-un parc*) dar și poezii (*Satul minunilor*), liniștea e un dat, excluzînd „vrăjmășia” cuvîntului, ba chiar rivnindu-l, spre a se întrupa. Imboldul către materializarea ideii abstracte, impecabil realizată în distihul-refren citat la începutul acestui articol, este aproape o permanență — de unde impresia de „manieră” și „reacția în lanț” provocată în poezia epigonică — a liricii blagiene, debitoare universului fizic cu o seamă de „calități”, cum ar fi *greutatea*, atribuită tăcerii („Prin sat trec sîni grele de tăceri”; „liniști... grele și părăsite de om”), *sufletului* („greu e numai sufletul”), *luminii* de lună, căzînd peste lume în chip de „brumă” sau un „polen”, sub apăsarea căreia frunze se desprind de pe ram (*Amurg de toamnă*) iar corăbii se afundă mai adînc în apele mării (*An de răscruce*). O altă calitate, ca să mai dăm un exemplu, e *fragilitatea*. Orice imixtiune sonoră violentează organismul monolitic al tăcerii. Cîntecul unei păsări „sparge bolți de liniște”. Cuvîntul e și el o „rană a tăcerii” pe care, în fața sfinxului, Oedip o așteaptă „să se rupă”. În general, însă, imperiul tăcerii e locuibil. Nu există neant. Privit din afară, Neantul este golul și liniștea însăși. Dacă

„am avea însă posibilitatea de a pași prin el, zeei, care îl populează, umplîndu-l pînă la refuz, ar sări în fața și în preajma pașilor noștri, cum sar lăcustele cînd pășim printr-o iarbă neumblată” (*Discobolul*). Printr-o acustică proprie, liniștea intră în rezonanță cu lumea înconjurătoare și cu propria-ne conștiință: „Toate cîntă pentru semeni / Toate își răspund prin liniști” (*Noapte de șulțiu*). Este „o tăcere care se aude” după expresia lui O. Șulțiu, căci iarba „cheamă”, văzduhul „ne cere”, soarele „sună” prin vinele îndrăgostiților, singurătatea „răsună”, sufletul „filife”, pînă și nimicul „își încoadă struna.” Într-o ierarhie relativă a simțurilor, auzul ocupă ultimul loc (trebuie să-ți astupi urechile pentru a auzi chemările nenăscuților) el putînd fi suplinit prin vedere: „Pe spate întins / mă-nduplec cuvîntul celor văzute s-ascult”, ineficientă, și aceasta, pînă la urmă, în efortul de comuniune cu „efluviile antice” din lumina lui Pan, ca și-n acela de realizare a ek-staziei auto-scopice (v. „Biografie”, „Amintire”...). S-a observat (E. Lovinescu, P. Constantinescu) caracterul oarecum „alb”, „aton” al cuvîntului la Lucian Blaga, producînd dificultăți analize „tehnice” a liricii sale, mai mult „de substanță filozofică” și pretinzînd „o cît mai atentă descifrare a conținutului”. Dar Blaga însuși s-a arătat interesat, pe lingă „sarcinile de semnificație”, de „substanța sonoră” a cuvîntului, atît în teorie cît și în practică, aici, fără a năzui, desigur, la performanțele eufonice realizate de Eminescu, sau, chiar între contemporani, de Bacovia, Barbu, Arghezi. Frecvența cuvîntului „liniște” în creația poetică a lui Blaga (după statistica lui Mircea Borcilă) este dictată, credem, și din rațiuni de ordin stilistic, de sonoritatea aparte a cuvîntului, conținînd consoana „lichidă” inițială, ca și „lin”, „lan”, „lună”, „lumină”, „lacrimă”, cu care, nu rareori se asociază. Un argument îl constituie antrenarea aceleiași consoane în jocuri de silabe desfășurate pe întinderea unui vers: „Pas-tile-n liniști” („1917”) sau a unei strofe: „Frunză verde, dragele / lînele, coînele / Strîng de sus luminile / Ape cîntă, iargile” („Coasta somnului”), acestea amintindu-ne de alterații asemănătoare, întîlnite la Eminescu: „Stele... solii dulci ai lungii liniști” sau Arghezi: „lumină lină”. Aceleași latente preocupări pentru virtuțile muzicale ale cuvîntului au dus la utilizarea sa în rimă, interioară („dar prin iniști cele liniști”) sau obișnuită („Pasărea din iniști / sparge bolți de liniște”). Rupt parca din trupul liniștii, monosilabicul „lin” crează interesante efecte onomatopice: „lin, / lin, / lin, / picuri de lumină / și stropi de pace cad neconțenit”. Numerele banale dobîndîc acleiași valențe armonice, sugerînd o mișcare naturală abia perceptibilă și un registru sonor vădit, surdinizat, inefabil. Adieri de tăceri, irizări de lumină, rare efluvii de poezie. Incet, statornic, se înalță runic semnal către Cosmos și Eternitate, „Stalactita”, în piscul căreia veghează pasărea cu aripi de pîslă a liniștii.

Doru SCARLĂTESCU

Pecetea timpului

Literatura începe să devină pentru scriitor o problemă grea numai din momentul când simte răspunderea ce-o are față de cititorii săi. Pe cei mai mulți dintre ei personal nici nu-i cunoști, iar unii încă nici nu s-au născut. Sint ochi și urechi din prezent și din viitor care te urmăresc, iar cuvintele odată imprimat sub semnătura nu-l mai poți retrage, chiar dacă nu mai ești de acord cu el. Dacă e un cuvânt oarecare, fără tîlc și fără rost, ești iertat dinaintea și ți se uită ori nici nu e luat în seamă. Dar căruț scriitor îl convine să minjească hîrtia cu cuvinte goale, cu vorbe de clacă?

Firește că nu te doare capul de ce-or cugeta despre scrisul tău adversarii, decît cel mult dacă te-ar lăuda, socotindu-te c-ași fi al lor.

Dar ai tăi? Aceia care te privesc fără ca tu să-i vezi și care te ascultă fără ca tu să-i ai în față. Aceștia sint cei mai mulți, nu cercul restrîns de prieteni. Și ei așteaptă de la tine să găsești „cuvîntul ce exprimă adevărul!”. În fața lor răspunzi, chiar dacă ei nu te judecă pe față, ci tac și ascultă. Vor să afle despre tine, despre ei, despre rostul acestui zburcîm omnesc pentru o soartă mai bună a celor de azi și-a celor de mîine.

Și asta-i oare toată răspunderea scriitorului, numai aceasta?

Îmi pusesem deviză la o carte aceste cuvinte ale lui Pascal: „Tot ceea ce este numai pentru autor nu valorează nimic”. Cred că e un mare adevăr, aplicabil la orice operă. Adică la orice operă omenească ori acțiune care depășește in-

dividualul. Și mă gîndesc la 9 mai, după 1 mai, la cel din 1975, și gîndul mă duce mai departe la 9 mai 1945, ziua victoriei asupra hitlerismului, și mai departe, la 9 mai 1877, ziua independenței României ca stat, sărbătorite amîndouă aceste date sub steagul socialismului în țara noastră. Dintre cei care au fost părtași ai acestor sublimе cauze omenești cîți din fiii țării nu au adus drept operă sacrificiul propriei vieți, vîrsîndu-și sîngele nu numai pentru strictele graniți ale noastre, ci alături de alții pentru libertatea oamenilor dincolo de hotare. Patriotismul a fost ridicat de acești eroi sub flamurile biruitoare la rangul de umanism încă în 1877 și de umanism socialist acum 30 de ani. Ce altă mai sfîntă îndeplinire a datoriei decît aceasta se poate imagina! Și iată noua dimensiune a răspunderii: cinstirea trecutului de luptă pe care se fundamentează prezentul și viitorul poporului, gravat ca în tabla de bronz în documentele Congresului XI al P.C.R. Iar de data aceasta răspunderea e colectivă din colț în colț de țară, la sat și la oraș, pretutindeni unde efortul uman, la îndemnul și sub călăuzirea conducerii Partidului, se intrupează în fapte.

Acestei multilaterale răspunderi, și pe plan intern și pe plan extern — așa cum o desfășoară România astăzi pentru pace, cooperare și bunăstare generală — scriitorii și artiștii, angajați în aceeași mare cauză, sînt chemați să-i dea glas în opere menite să înfrunte veacurile, înfățișînd în complexe relații sociale oamenii făuritori ai erei noi. Aceasta înseamnă a-ți însuși partea de răspundere ce-ți revine din răspunderea ce-o poartă pe umeri poporul în frunte cu P.C.R. Metaforic această răspundere se poate numi pecetea timpului nostru.

Mihai BENIUC

„Cucerirea independenței în 1877, clădită cu sînge de ostașii și dorobanții români în redutele de la Smirdan, Plevna și Grivița a deschis calea unor noi împliniri ale idealurilor de libertate și progres ale poporului român“.

NICOLAE CEAUȘESCU

O generoasă temă literară

Cel ce caută o formulă integratoare, care să definească timbrul specific al literaturii române, desoperă lesne că această literatură adună în conținutul ei toate dimensiunile conștiinței de sine a poporului nostru și că scriitorii au fost — și au rămas — glasul acestei conștiințe. Literatura română nu și-a epuizat niciodată forța și generozitatea unei inspirații din social. Iar scriitorii, conștiințe artistice și conștiințe naționale, n-au întîrziat să pună accentul pe ideea de utilitate a cuvîntului scris, încredințați fiind că talentul înseamnă, pentru cei legați de ființa materială și spirituală a poporului, o aspră responsabilitate.

La începutul acestui mai sărbătoresc, o pagină a acestei literaturi se cuvine a fi evocată pentru valoarea ei de document al patriotismului și eroismului românesc. Este aceea care oglindește lupta pentru dobîndirea neatințării ca popor și stat, a independenței naționale, una din cele mai dramatice înțeleștări și una din cele mai simbolice biruințe din istoria noastră și a umanității întregi.

Pentru acest război al independenței absolute, al recunoașterii țării și numelui legitim de România, ne-am pregătit toată istoria: de la Alexandru cel Bun și Mircea cel Bătrîn la Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, de la Tudor Vladimirescu și N. Bălcescu la ofițerul poet V. Mărcăineanu și soldatul erou Grigore Ioan. Continuitatea și îndărătnicia eforturilor de a cîștiga libertatea națională, impunînd-o și nu cerșind-o istoriei, sînt atît de evidente în patetismul luptei și al jertfei, încît, astăzi, nimeni nu se mai în-

doiește de adevărul că războiul din 1877 a reprezentat, în conținutul și esența sa, cauza de veacuri a poporului român, că proclamarea independenței a fost un act ce a încheiat o veche și dreaptă acțiune. „N-a fost acest soroc al istoriei noastre, scria M. Eminescu în 1880, în paginile ziarului „Timpul“, un copil găsit, fără căpătii și fără antecedente, ci un prinț care dormea cu sceptorul și coroana alături. Neatințarea noastră a fost pururea reală, ca drept pururea în vigoare, ca fapt știrbit din cînd în cînd, nu prin alt drept, ci prin excese și abuzuri de putere... Tradiția ei și încercările de a o restitui n-au încetat nicicînd, iar mai cu seamă secolul nostru a fost bogat în succese pe terenul acesta“.

Ceea ce înțelegem noi astăzi, cu înlesnirea retrospectivă pe care trecerea anilor o pune la îndemînă, a înțeles, alături de M. Eminescu și G. Coșbuc, cînd preciza: „Patru sute de ani am așteptat clipa. Pentru ea s-au luptat voievozii și s-a vărsat sînge. A sosit tîrziu, dar a sosit mîreață“. Au înțeles și N. Bălcescu, revoluționarul care definea sinteza aspirațiilor de viitor ale națiunii sale din frămîntările anului 1848 și M. Kogălniceanu, care, în timp ce turcii își întăreau peste Dunăre redutele, declara, la 9 mai 1877, în fața Adunării, adresîndu-se în realitate, istoriei: „Sîntem independenți, sîntem o națiune de sine stătătoare“.

Abia la jumătatea lui august, 52.340 de ostași, cu 11.916 cai și 180 de tunuri trec Dunărea hotărîri să plătească scump veacurile de aspirare și umilîne. „Cu ei, notează poetul ardelean G. Coșbuc, s-a ridicat neamul întreg deodată... Înălțătoare de inimă și dătătoare de fiori a fost pornirea sufletelor prin sate și orașe... A fost o pildă frumoasă de trăinicie a neamului, de credință și de mîndrie națională“ (Țara, în vol. *Povestea unei coroane de ofel*). Au căzut mulți, și cu ei și scepticismul insultător al guvernanților străini față de „adunătura de țărani fără nici o instrucție militară“. Au căzut și maiorul Șonțu, și căpitanul Mărcăineanu și sublocotenentul Lemnea și mii de soldați în „Valea morții“, unde,

„...Acțiunea armatei române a contribuit serios la cucerirea Budapestei și la înaintarea în regiunea Cehoslovacă, tot astfel cum prin actul de la 23 August 1944 România a contribuit într-o bună măsură la schimbarea situației de pe întregul front răsăritean“ („Jurnalul de dimineață“, 22 februarie 1945, New York).

Contribuția României asupra fascismului

În urmă cu trei decenii, la 9 Mai 1945, după aproape șase ani de lupte îndrîjite, în cronica celui de-al doilea război mondial era consemnat un moment crucial: capitularea necondiționată a Germaniei hitleriste, cel mai puternic și mai periculos dintre creatorii, alături de Italia fascistă și Japonia militaristă, ai alianței statelor agresoare — Axa. Eșecul Germaniei, survenit la scurt timp după prăbușirea Italiei mussoliniene, sub loviturile sistematice și decisive aplicate de către coaliția antifascistă — aceea a Națiunilor Unite, în frunte cu U.R.S.S., S.U.A. și Anglia — a consfințit repurtarea unei victorii de însemnătate istorico-mondială a tuturor popoarelor dornice de libertate, democrație și progres social asupra forțelor întunericului și reacțiunii, încheierea ostilităților în Europa.

Drumul popoarelor spre marea biruință din 1945 a fost plin de nebanuite pericole și imense sacrificii, de toate felurile. De la această situație nu a făcut excepție nici poporul român, al cărui cuvînt a cîntărit greu în balanța victoriei. După cum se știe, în toamna anului 1940, în condiții interne și internaționale extrem de complexe, în România a fost instaurată dictatura militaro-fascistă, care, în scurt timp, a introdus cea mai cruntă

Georghe ANGHEL: „Victoria“

VOCAȚIA

libertății și a independenței

(continuare din pag. 1)

va Turciei. Așa s-a ajuns la înțelegerea cu Rusia — pe cale de a declara război Porții — care și-a găsit expresie în convenția militară din 4—16 aprilie 1877; în virtutea acesteia, trupele ruse puteau să treacă prin țara noastră, Rusia obligîndu-se „a respecta drepturile politice ale statului român astfel cum rezultă din legile interioare și tradițiile existente, precum și a menține și a apăra integritatea actuală a României“.

În aceste împrejurări, cînd, de fapt, între România și Turcia exista stare de război, la 9 mai 1877, M. Kogălniceanu, dînd expresie voinței întregului popor, proclama independența țării. Rezultă din cele de mai sus că actul de la 9 mai 1877, momentul culminant al proclamării independenței, nu a fost o manifestare spontană; a fost mai mult decît un simplu răspuns la o interpelare parlamentară. A reprezentat, fără puțință de tăgadă, saltul calitativ al unei îndelungi și sistematice acumulari, în cursul căreia actul fusese pregătit în cele mai mici detalii ale sale. Declarația de independență era făcută cu toată răspunderea și conștiința riscurilor, după o complexă acțiune diplomatică, cu largă aderență populară. În cursul acesteia, România și-a făcut cunoscută voința, a luat cunoștință de reacția Europei și de consecințele eventuale ale actului, a pregătit spiritele.

Atitudinea manifestată de puterile garante — excepție a făcut doar Italia — față de proclamarea independenței României, a impus și mai mult hotărîrea consfințirii actului de voință a poporului român prin lupta împotriva Porții, prin jertfa singelui. Armata română, concentrată în lungul Dunării, a sprijinit, cu focul armelor sale, trecerea fluviului de către trupele ruse. Luînd, apoi, poziție în Oltenia, a sprijinit, practic, operațiile de pe frontul de luptă. Cu scopul de a asigura o victorie rapidă împotriva armatei otomane, guvernul român, încă din cursul lunilor aprilie și mai, a oferit cooperarea armată la sudul Dunării. Ca urmare a solicitării comandamentului superior al armatei ruse, armata română a trecut Dunărea. Domnitorul Carol, asistat de generalii Zotov și Cernat, avea comanda supremă a trupelor din sectorul Plevna. „A sosit timpul, se sublinia în încheierea proclamației adresate poporului român, la 27 august — 8 septembrie 1877, ca acest stat (România) să dovedească... Europei prin energia și abnegația tuturor claselor societății sale și mai ales prin brațele fiilor săi, că România are vitalitate, că ea are forțe proprii ale sale, că ea are conștiința misiunii sale la gurile Dunării, că ea are bărbăția de a o putea împlini“. În fața Plevnei, în lupta împotriva dușmanului comun, s-a cimentat frăția de arme dintre ostașii români și cei ruși, găsindu-și expresie în fapte memorabile, de un înalt patriotism.

Războiul din 1877—1878, prin esența și caracterul său, a fost, prin excelență, popular. El a fost susținut, cu entuziasm, de masele largi ale populației țărănești și orășenești care legau strîns de independență un regim de largi libertăți și reforme interne. Întregul popor român, în forme diverse, a manifestat un profund patriotism. Astfel, armata română a putut fi pusă pe picior de război, într-un timp relativ scurt, datorită, în mare măsură, contribuțiilor voluntare, date cu generozitate și abnegație. Valoarea totală a rechezițiilor și ofrandelor făcute, mai ales, de țărani,

potrivit calculelor, puteau servi la acoperirea cheltuielilor de aprovizionare a armatei pe întreaga durată a campaniei. De asemenea, țărani au fost aceia care au asigurat transporturile necesare armatei, înscriind în cartea războiului pagini de înalt patriotism.

Eroismul poporului s-a manifestat, în egală măsură, în cererea masivă de încorporare voluntară. Acest eroism, însă, și-a găsit cea mai înaltă expresie în vitejia legendară a dorobanților români pe cîmpul de luptă. Descrîind entuziasmul frenetic ce cuprinsese armata română, cu prilejul trecerii Dunării, un istoric al războiului notează: „Părea că imaginea țării, România însăși s-a intrupat aici, tinără, frumoasă, înviată la glorie și neatințare. Ea pășea acum înainte cu fiții ei spre a-și apăra dreptul, a statornicii independența și onoarea neamului său“.

Grivița și Plevna, Rahova și Smirdan și eroii lor au intrat de mult în legendă.

Eroismul colectiv al poporului a stîrnit admirație și prețuire. Numeroși observatori contemporani, corespondenți de presă sau atașați militari, consemnează în articolele sau în memoriile lor că eroismul ostașilor va asigura „triumful independenței României“. România, se notează, în acest sens, în ziarul austriac „Der Osten“, „va ocupa pe mîndrie un loc în concertul european și măreața ei faptă, împreună cu numele ei, vor fi imprimate în inimile generațiilor viitoare“.

Războiul de independență a reliefat cu putere legăturile indisolubile dintre românii de pretutindeni, a verificat conștiința unității naționale și aspirațiile comune. Independența României era considerată ca o etapă necesară pe drumul desăvîșirii unității de stat. „Telegraful“ din Sibiu, protestînd împotriva măsurilor care aveau drept obiect înăbușirea sentimentelor de solidaritate, afirma puternic „iubirea către frații din România, care se jertfesc pentru gloria și viitorul neamului românesc“, sublinia „legătura de sînge ce nu se va dizolva decît odată cu viața“.

În 1877, ziarul „Socialistul“, reliefînd justețea războiului pentru independență, făcea un cald apel la omenie și demnitate, exprimîndu-și convingerea că „va veni timpul păcii“, cînd istoria „nu-și va mai începe epocile din luptă“. Dînd expresie umanismului de care erau animați socialiștii, articolul sublinia: „trebuie ca omul de orice rasă, în orice parte a continentelor, să nu mai fie decît cetățean al lumii pașnice și egalitare“.

Deși a participat activ la război, contribuind, generos, cu jertfa celor 10.000 de fii ai săi, morți sau răniți pe cîmpul de luptă, reprezentanții guvernului român n-au fost admiși să participe la negocierile de armistițiu și la încheierea păcii de la San Ștefano. De asemenea, la congresul de la Berlin, organizat de marile puteri, cu scopul de a-și împărți teritoriile și zone de influență, România a fost numai auzită. Pe motivul că independența țării nu este încă recunoscută, delegații români au fost admiși numai pentru a-și expune punctul de vedere. L-au expus cu curaj și demnitate subliniînd că România cere nu să i se dăruiască independența, ci să i se recunoască, potrivit cu dreptul cel vechi și cu jertfele făcute de fiii săi; cereau delegații români să nu se îngăduie știrbirea integrității teritoriale, garantată prin Convenția încheiată la 4—16 aprilie 1877.

Independența cucerită în 1877—1878, prin jertfa întregului popor, rezultat al unei seculare evoluții istorice, a deschis căi largi pentru dezvoltarea României moderne pregătînd desăvîșirea unității naționale și împlinirile care au urmat. Independența de astăzi, care nu poate fi înțeleasă fără cea de la 9 mai 1877, trece prin celălalt 9 mai, al anului 1945. În lupta pentru libertate și independență, 9 mai 1877 și 9 mai 1945 reprezintă doar trepte pe scara ascendenței istorice. Politica externă a României socialiste dă expresie, în toată plenitudinea ei, vocației poporului nostru spre libertate și independență, afirmă dorința și hotărîrea înfăptuirii, prin efort dus cu sinceritate și răspundere, a unei lumi în care popoarele să-și poată realiza aspirațiile legitime, într-un climat de colaborare, bazat pe echitate și demnitate.

is pe parapete". soldatul Gri-
re Ioan a înfipt steagul biruin-
românești. N-a fost „numai
otă, spune Al. Vlahuță, vorbind
spre N. Grigorescu, căruia i se
upleau ochii de lacrimi când po-
stea atacat de la Grivița, a
t jertfă, o jertfă măreață".
Literatura epocii a fost sincro-
pă structural cu mentalitatea,
entuziasmul și aspirațiile epo-
e. S-a însuflețit de însuflețirea
și, cum faptele acestei bărbă-
ți încordări a poporului nu pu-
au deveni subiecte de evocare
e, neutră, a aflat pe loc ex-
esia directă, tumultoasă și agi-
orică, singura potrivită fremă-
orului patetism civic.

Poezia, proza, teatrul, publicis-
a restaurează în conținutul și
presia literară „concretul” în
usul cel mai autentic al terme-
lui, lasă în urmă, departe, epi-
lul și sugestia metaforică artifi-
lizante și, sub presiunea isto-
i, înfățișează dimensiunile a-
ci ale vieții și morții. Este în
est răspuns prompt o „înșelă-
ne a realității”? Este în facie-
atea unor versuri și în antica-
ilia unor pagini epice scrise
un doar frenezie a actului de
zență și percepere mecanică a
nenzii sociale, cum au declarat
ii din cei angajați, cu prea
lte prejudecăți estetice, în me-

va HENȚIA :

„Bivouac la 1877”

**„Împreună cu noi, împreună cu trupele aliate, noua
România democratică a început lupta pentru înfringerea
lui Hitler, a făcut sacrificii considerabile în această
luptă și noi toți recunoaștem serviciile aduse de
poporul român acestei cauze...”**

V. M. Molotov, la Conferința de pace de la Paris, în problema
tratatului de pace cu România.

discutata, în esență și justi-
rea ei, literatură patriotică?
idecum, ci materializarea, în
m anume „stil”, — de atitu-
e și de expresie, — a tensiu-
patriotice a unui popor întreg
și redresa ființa națională.
roducția lirică a anului 1877
line cea mai bogată și cea mai
cludentă sub raportul sensibi-
ții ei la timp, înțeles ca isto-
e. Poezie a prezentului, de o
ă intensitate provenită din fe-
itate mișcării sufletești trăită

*Povestea căprarului Costea, O
scrisoare de la Muselim-Selo,
adunate în volumul Cintece de
vitejie (1904), ne dezvăluie o altă
latură a războiului, mai puțin
sărbătorească și mai adinc
emoționantă în adevărul înclăstării
dintre viață și moarte. O poezie
de viziune densă, pe măsura ero-
ismului lucid al unor oameni,
care, toți, lăsaseră în urmă „o fe-
ricire ori o durere”.*

Decalajul valoric devine vizibil
când, la lirica acestor doi poeți

reprezentativi, adăugăm producțiile
ocazionale ale lui Al. Macedonski
(*Vînt de primăvară, Stejarul,
Plevna, Armatei române*), în care
ne-a dat prea puțin din calitatea
talentului său netăgăduit superi-
or, sau ale lui N. Orășanu (*Poe-
zii dedicate armatelor române*),
Alex. Pelimon (*Ostașii români*), I.
Nenișescu (*Pui de lei*), Aron Den-
susiianu (*Hore oțelite*), din culege-
rile cărora multe texte au intrat
în antologia *Poezia lirică din
timpul războiului pentru neatîr-
nare*, întocmită de Ioan Săndu-
lescu, în 1908. Este o poezie, de
rîndul acesta, mai exterioară, na-
ivă, mai puțin atingătoare de
frumusețe artistică, dar nu mai
puțin caracterizantă pentru expre-
sia naturală, nestilizată, a simți-
rii colective.

Receptarea evenimentului nu
apare artificializată nici în proză,
unde comentariul direct și moda-
litatea sugerării epice prin acți-
une și personaje se întîlnesc,
complementar, în *Schițele de răz-
boi* ale lui Em. Gîrleanu și N.
Gane, în *Povestirile din război*
ale lui M. Sadoveanu, în *Nuve-
lele originale* ale lui N. D. Po-
pescu, în romanul „regenerării
prin singe”, *În război*, al lui D.
Zamfirescu, în multe pagini ale
romanului *Papucii lui Mahmud* al
lui Gala Galaction și al *Lanțuri-
lor* lui I. Pas pentru a exprima,
la un mod esențial, adîncul sem-
nificativ al psihologiei timpului.
Despuiată de convenții livrești și
de podoabe, această proză de ex-
presie nudă, ca și viața cea as-
pră și intensă de afară, rămîne,
mai ales, un document al ome-
nescului, calitatea înaltă a alcă-
tuirii intime românești, cu pre-
lung ecou și în scrisul creatorilor
de literatură. „Vibrînd încă de
emoție, îi înfățișa D. Zamfirescu
lui T. Maiorescu, starea de spirit
la încheierea romanului *În răz-
boi*, vă scriu cîteva rînduri cu
care însoțesc manuscrisul. Ce-o fi
cu el nu știu. Știu atît că eu nu
am fost niciodată mai sus cu suf-
letul”.

Adevărul războiului devine ade-
văr dramatic și în cele cîteva
piese de teatru realizate acum,
precum, *La Plevna* a lui Gh. Sion,
și *Curcanii* a lui Gr. Ventura,
jucate cu succes de trupele lui M.
Millo și M. Pascaly la Iași, la
București, ca și în orașele Tran-
silvaniei, solidară, și atunci, ca
totdeauna, cu *Țara*.

La 1877 poporul întreg s-a înăl-
țat la nivelul unei mari idei. Da
această înălțare a contribuit, cu
virtuțile ei tonice, și literatura. O
literatură care, scuturată de con-
diționarea ei strict istorică, își
găsește locul organic în unitatea
și diversitatea dinamică a culturii
naționale, ca una care sporește
cu o notă de distinctă particula-
ritate patrimoniul scrisului artis-
tic. Sensibilitatea epocii noastre
față de literatura Independenței
României este, așadar, legitimă și
oportună.

Maria PLATON

Rădăcini ale cerului

Eroilor căzuți pentru independența patriei

În virful colinelor în toate satele
a înflorit liliacul eroilor.
Numele cucului în toaca pădurilor
strige-ți în față apele-adînci ale luminilor.
Urale mocnite se-aud ca într-un straniu vis
pe locuri de veci barza clocește clopotele.
Mormintele — cit de-nsorite!
Flori de toate mirosurile
clipec cu pleoapa duminicii,
Umbre fără soț umbre fără de nume
caută soțiile îndoliate prin lume.
Eroii — rădăcini ale cerului
atîrnă de vulturi în patria fierului,
Și se roagă pe seară Luceafărului
înverzească-ți și ție iar single
înnoiască-ți oasele muntele
spre eternitatea în veacuri a patriei!

Ocean

Printr-un ocean de argint privesc nașterea
lucurilor dimineța
tăcerea și lumina pun la cale frunza
și norii lunecă ștergînd
munții de iarnă. Floarea clocotește.
Noaptea aud sloiuri verzi izbînd în poduri și tot vin!
Cu bocancii murdari de polen
într-o ogradă străbunul să deșarte chilimul.
În sufletul meu demult
era cuibărit idealul aprilie
cu vocea lui clară ca ordinul de vinătoare al Dianei
prin pădurile Traciei.

Într-o caleașcă verde, la Mircești

Într-o caleașcă verde, la Mircești,
sosi dorobanțul cu șoimul pe umăr
și firul de iarbă drept scepru
din lumile eternităților firești
unde se pășeste numai cu dreptul.
În locul melancoliei și-al plînsului,
ochii-i sînt de flori de mierea ursului
rupte din gura de rai a risului,
O, suflète, primește-! Îmbracă straiul dînsului!

Ovidiu GENARU

Sufletul eroului necunoscut

Această fericită tulburare
pe care aerul din sine o primește
să fie strigătul din floarea arboreală
de-atîta primăvară obosit

să fie trecerea cîmpiei sub aripa
nemăsuratei ore dinspre sud

sau mai degrabă flacăra ascunsă
în trupul patriei și revenind mereu
în mai să bucure văzduhul laolaltă
cu sufletul îndepărtatului prieten

Emil NICOLAE

la victoria

a aservit țara lui Hitler și,
va voinței masele populare,
statul român în război de
puterilor Axei. Dar, spre cin-
poporul român, pe linia celor
întate tradiții revoluționare și
tice, s-a ridicat cu hotărîre,
mul moment, contra situației
țării, acțiunile sale conver-
în cele mai multe state eu-
crotropite de naști, într-o am-
care de rezistență antifascis-
cipala forță socială a Rezisten-
omânia între 1940 și 1944 a re-
t-o proletariatul, al cărui de-
politic de avangardă —
— s-a impus dintru bun început
nducătorul luptei masele îm-
dictaturii și a războiului hi-
Deși aflat în ilegalitate, P.C.R.,
tă după instaurarea dictaturii,
at cel mai just și înaintat pro-
l tactic și strategiei Rezis-
omâne. Inițiind și îndrumînd
maselor populare, comuniș-
ntrevăzut posibile răsturnarea
ii și modificarea orientării țării
război numai printr-o largă
e a tuturor forțelor opozițio-
egimului antonescian într-un
eternic de luptă al întregului
iar ca mijloc de acțiune —
ia națională antifascistă ar-
declanșată la 23 August 1944.

sub conducerea P.C.R., insurecția a
reputat cel mai deplin succes. Ana-
liza judicioasă a condițiilor interne și
internationale existente în vara anu-
lui 1944 — subliniază tovarășul
Nicolae Ceaușescu — a permis „orga-
nizarea de către P.C.R. a luptei pen-
tru răsturnarea dictaturii fasciste și
eliberarea țării noastre de sub domi-
nația Germaniei hitleriste. Marele me-
rit al P.C.R. constă în faptul că a
știut să folosească împrejurările interne
și externe favorabile și să orga-
nizeze cu succes asaltul decisiv”. Re-
zistența antifascistă din România, in-
tegrată armonios luptei generale a
celorlalte popoare împotriva cotropi-
torilor fasciști, s-a înscris, astfel, în
ordinea pur cronologică, drept cel din-
tîi aport substanțial al poporului ro-
mân la cauza victoriei. Pe o treaptă
imediat superioară s-a produs insu-
recția națională armată antifascistă și
antiimperialistă din August 1944, orga-
nizată și condusă de P.C.R., solda-
tă, după cum se știe, cu doborîrea dic-
taturii antonesciene, ruperea alianței
României cu Axă și trecerea țării de
partea Națiunilor Unite în războiul
pentru nimicirea fascismului în Eu-
ropa. Reținînd, înainte de orice, lo-
cul evenimentelor din August 1944 în
istoria națională — acela de piatră
de hotar al orînduirii socialiste, se
impune atenției îndoită lor semnifi-
cație pentru determinarea cursului
celui de-al doilea război mondial în
ultima sa fază.

Astfel, pe de o parte, ca rezultat
implicit al schimbărilor petrecute la
București cu începere din după-amia-
za zilei de 23 August 1944, ce au sur-
prins în cel mai înalt grad cercurile
politice și militare de la Berlin, fron-

tul german din sud-estul Europei s-a
prăbușit într-un timp record, înaintea
prevederilor celor mai optimiste; in-
sistînd tocmai asupra acestui aspect,
generalii nazisti Keitel și Guderian
semnalau, în acele zile, într-un raport
ultra-secret prezentat lui Hitler : „... Pe
lingă consecințele imediate de ordin
militar, (evenimentele din România —
Gh. B.) au produs în același timp și o
răsturnare de fronturi extrem de pe-
riculoasă, ce va duce la pierderea
teritoriului nu numai al României, ci
și al Bulgariei, Iugoslaviei și Greciei,
punînd în pericol toată armata germa-
nă din Balcani. Deosebit de pierdere
pozițiilor din Carpați, pierderea
grînarului și petrolului românesc con-
stituie o altă mare și grea lovitură
în urma căreia armatele ruse vor pu-
tea ajunge în vreo cîteva săptămîni în
fața Budapestei”.

Pe de altă parte, declanșarea și suc-
cesul insurecției au condus, în mod
automat, la înrolarea de fapt și de
drept a României în tabăra ostilă
Axei, în frontul Națiunilor Unite.

Participarea României la războiul
antihitlerist a cunoscut trei faze. Cea
dintîi a coincis cu perioada insurec-
ției (23—31 august 1944) și a constat
în lichidarea, capturarea sau alunga-
rea de către forțele insurecționale a
tuturor trupelor fasciste din sudul
Moldovei, Țara Românească, Dobro-
gea, Oltenia, Banat și sudul Transil-
vaniei.

Cea de a doua fază a războiului an-
tihitlerist al României, cuprinsă între 1
septembrie și 25 octombrie 1944, s-a
disting prin lupta hotărîtă a trupelor
române, alături de cele sovietice, pen-
tru eliberarea teritoriului aflat sub
ocupația horthistă — Transilvania de

nord, răpîta României prin odiosul
dictat de la Viena din 30 august 1940.
Ofensiva forțelor militare române și
sovietice, declanșată în ziua de 6 sep-
tembrie 1944, s-a desfășurat în cele
mai bune condiții, conducînd, rînd pe
rînd, la izgonirea cotropitorilor stră-
ini din Sf. Gheorghe, Odorhei, Tg.
Mures, Cluj și, în sfîrșit, Carei, la 25
octombrie 1944, moment ce marchează
încheierea operațiunilor pentru de-
săvîrșirea eliberării țării de sub ocu-
pația fascistă.”

După alungarea cotropitorilor fas-
cisti din țară, trupele române, alături
de Armata Roșie, continuînd urmări-
rea inamicului, trec granița de vest,
contribuînd la eliberarea popoarelor
maghiar și cehoslovac; în primăvara
anului 1945, unele unități române au
acționat în zona nordică a Austriei.
Capitularea necondiționată a Germa-
niei a aflat trupele române în plin
efort de război pe teritoriul che-
slovac, în lupte grele care, în unele
sectoare, s-au mai prelungit pînă la
12 mai 1945.

În cursul războiului antihitlerist, în-
tre armatele române și sovietică s-au
statornicit raporturi caracterizate prin
colaborare între comandamente în or-
ganizarea și conducerea bătăliilor,
prin cooperare între toate unitățile,
sprijin în luptă etc. În interviul acor-
dat recent corespondentului permanent
al Radioteleviziunii sovietice la Bucu-
rești, tovarășul Nicolae Ceaușescu
arăta că : „Războiul împotriva
Germaniei hitleriste, a fascismului în
general, a constituit cea mai uriașă
înclăstare de forțe de pînă atunci din
istoria omenirii. În această luptă de
proporții gigantice, Uniunea Sovietică,
glorioasa armată sovietică, care a dus

greul războiului, cu mari sacrificii, și
cu eroism inestimabil, a demonstrat
forța și capacitatea unui popor, a unei
armate care luptă pentru a-și apăra
independența împotriva tiraniei și
barbariei fasciste. De asemenea, la
cucerirea victoriei și-au adus o con-
tribuție importantă țările coaliției an-
tihitleriste, forțele progresiste, anti-
fasciste din diferite țări ale lumii,
care sub diferite forme au dat puter-
nice lovituri forțelor Germaniei hit-
leriste. Aș dori să menționez cu mul-
tă satisfacție faptul că, în urma răs-
turnării dictaturii fasciste și a domi-
nației Germaniei hitleriste, poporul
român s-a aflat, în ultimele opt luni
ale războiului, alături de Uniunea So-
vietică, de forțele coaliției antifasciste.
În lupta dusă cot la cot cu glorioasa
armată sovietică pentru eliberarea de-
finitivă a României și zdrobirea fas-
cismului s-a cimentat prietenia trair-
nică dintre popoarele noastre”.

Însemnătatea aportului României la
victoria asupra fascismului în Europa
a fost relevată adeseori, atît înainte
cît și după terminarea ultimului
război mondial, de către numeroase
și marcante personalități politice și
militare sau consemnate în actele in-
ternationale. În același context,
ar mai fi de menționat că —
nu o dată — în comentariile judici-
oase ale unor posturi de radio sau
agenții de presă străine, insistîndu-se
asupra participării României la lupta
contra fascismului, s-a evidențiat rolul
intervenției țării noastre în grăbirea
victoriei de la 9 Mai 1945.

Gh. BUZATU

de celuloid ale istoriei

Încă de la începuturile sale, cinematografia noastră a avut vocația istoricului. Cele mai de seamă momente, cele mai proeminente personalități care au contribuit la apărarea ființei naționale, la impunerea în fața lumii a dreptului sacru al poporului român de a trăi liber, independent, stăpîn pe sine și pe țară au polarizat atenția cineaștilor, s-au constituit în subiecte pentru opere filmice adesea cu valoare ridicată. Foarte sugestiv este faptul că una dintre primele pelicule produse la noi se numea „Războiul Independenței” și era realizat în 1912 de un grup de mari actori, sub îndrumarea regi-zorala a lui Grigore Brezeanu de la Teatrul Național din București. Deși nu trecuse decât un an de cînd se semnalaseră primele producții românești (în 1911 fuseseră produse două filme), „Războiul Independenței” a însemnat un moment decisiv în impunerea ideii de artă cinematografică națională. Filmul s-a făcut după ce în jurul ideii — lansată de marele actor C. Nottara — s-au purtat aprinse discuții favorabile în presă și în cercurile artistice. „Maestrul Nottara e pe cale să facă o operă patriotică redînd războiul României pentru Independență printr-un film, astfel că generațiile de astăzi vor învăța istoria luptelor de la 1877, iar viitorimii îi va rămîne tabloul viu al vitejiei românești” — se scria în *Rampa* din decembrie 1911. Alături de Nottara, alți cîțiva remarcabili actori (Ar. Demetriadi, V. Toneanu, I. Brezeanu, N. Soreanu, Petre Liciu) au susținut ideea și au contribuit efectiv la realizarea filmului. Scenariul, regia și, în general, rolul de animator au revenit inimosului regizor Grigore Brezeanu. Era o atmosferă de entuziasm patriotic și de dorință de afirmare în plan artistic a sentimentelor de mîndrie națională. În acest context, poetul Victor Eftimiu scria următorul prolog destinat inaugurării unei săli de cinema: „Pe pînza ta aş vrea să văd Trecutul / Cu voievozii toți trecînd în șir / Pe Nottara jucînd *Apus de soare* / *Fintina Blanduziei* și pe Lear. / Aș vrea să văd pe toți actorii noștri / Înveșmîntați în haine strămoșești / Jucînd povestea lungă, zburciumată / A plaiurilor noastre românești”. Artiștii și intelectualii care au îmbrățișat ideea realizării filmului s-au constituit într-o asociație — informează revista „Flacăra” din mai 1912 („...după cum se știe, o seamă de artiști au alcătuit o societate al cărei scop este să fabrice filmul războiului pentru independență”). În altă parte, revista părăsește termenul de asociație și zice societatea „Filmul războiului pentru independență”.

Dar, cu toate eforturile societății, cerințele financiare n-au putut fi acoperite și atunci s-a recurs la serviciile unui om cu bani — Leon Popescu, proprietarul teatrului „Liric”, a cărui intuiție de

om de afaceri a ghicit că întreprinderea poate fi convenabilă. (În paranteză amintim că Leon Popescu a avut un rol deloc neglijabil în afirmarea — modestă, cum a fost — a cinematografului românesc. Societatea „Filmul de artă Leon Popescu” a produs filme ca: „Războiul Independenței” — 1912, „Amorul unei prințese”, „Răzbu-narea”, „Urgia cerească” — toate în 1913, „Cetea Neamului”, „Spionul” — 1914, ș.a.).

Un sprijin însemnat în realizarea filmului a dat armata: trupe, uniforme, cai, tunuri și asistență de specialitate prin consilieri militari. Operatori aduși din Franța (Daniau și Chagny), aparatul de asemenea de import, apoi trimiterea peliculei la Paris pentru dezvoltare și copii — iată cîteva date care subliniază importanța deosebită ce se acorda filmului. Apoi, deja citați, alți artiști de prima mîna ai scenelor bucureștene și-au dat contribuția, primind să apară chiar și în roluri cu totul epico-dice. Dar iată distribuția: C. Nottara (Osman-Pasa), Aristide Demetriadi (Domnitorul), Ion Niculescu (M. Kogălniceanu), A. Athanasescu (Penes-Curcanul), Pepi Machauer (Tarul Rusiei), I. Merișescu (Generalul Davila), Jeni Metaxa-Doro (Rodica), Elvira Popescu, Maria Filotti, Aristizza Romanescu, Agepsina Macri, Maria Ciucurescu, Sonia Cluceru, G. Ciprian, V. Toneanu, N. Soreanu, I. Brezeanu, A. Barbelian, Ghiță Popescu ș.a. Premiera a avut loc la 2 septembrie 1912, la sala „Eforie” a cinematografului „Bulevard” din București. Scenariul (semnat de G. Brezeanu și Corneliu Moldova nu) folosea pe larg secvențe din poezii de Vasile Alecsandri — „Pene Curcanul”, „Sergentul”, „Rodica” ș.a. Penes Curcanul e personajul de legătură între secvențe, finalul filmului fiind scena întîlnirii sale cu regimentul rus care-i dă onorul: „Atunce colonelul, dînd mîna cu sergentul. / Se-ntoarce, dă un ordin... Pe loc tot regimentul / Se-nșiră, poartă arma, salută cu onor / Românul care pleacă trăgînd al lui picior”. Prin intermediul istoricului și criticului cinematografic dr. Ion Cantacuzino aflăm că filmul —, cu toate deficiențele de construcție, naivitățile, jocul teatral al actorilor, mișcarea cam haotică a numeroaselor figu-rații — a avut un real succes de public, ținînd afișul mai multe săptămîni în șir și rămînînd primul pas efectiv în cinematografia românească; e cea mai veche peliculă care se păstrează în arhivă.

Un alt pas însemnat îl face, în 1931, actorul Ion Niculescu-Brună care realizează filmul despre Ecaterina Teodorolu, figură eroică și legendară a primului război mondial. Pelicula s-a realizat de asemenea cu sprijinul armatei și cu utilizarea unor documente cinematografice din timpul războiului. Sonorizările au fost făcute la Berlin, pe discuri. Ion Niculescu-Bru-

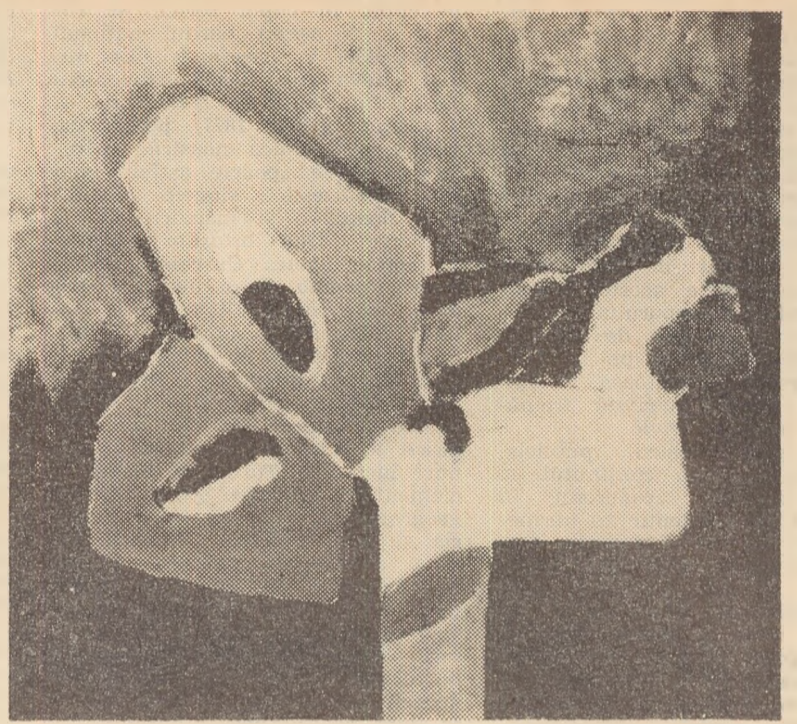
nă semna scenariul și regia, iar în distribuție apăreau: Felicia Frunză (Ecaterina Teodorolu), Mielu Constantinescu (Mareș), Duce D'Alvern (Spioana), I. Sarkady (Spionul), C. Hociung ș.a. Dincolo de naivitatea narațiunii și construcției dramatice, filmul își menține interesul prin sentimentul patriotic de care este străbătut, prin patetismul afirmării dorinței de libertate și independență a țării.

După 1944, noua cinematografie a tratat cu insistență teme inspirate din lupta poporului pentru eliberarea țării de sub ocupația fascistă și pentru cucerirea independenței reale, dar nu a neglijat nici momentele cruciale ale istoriei mai îndepărtate și figurile mari care au marcat aceste momente de vitejie națională: Mihai Viteazul (vezi filmul lui Sergiu Nicolaescu), Ștefan cel Mare (două filme de Mircea Drăgan: „Frații Jderi” și „Vaslui 1475”), Tudor Vladimirescu (filmul lui Lucian Bratu). Din prima categorie fac parte filme numeroase, de calitate variabilă, e adevărat, dar ne propunem a reține acum mai ales preocuparea constantă în tratarea temei și mai puțin valoarea artistică a peliculelor. Nu putem trece cu vederea, prin această priză, „Procesul alb” al lui Iulian Mihu, după un roman de Eugen Barbu, apoi „Soldați fără uniformă” de Francisc Munteanu, filme ale anilor '60, iar mai încoace pelicule ca „Prea mic pentru un război atât de mare”, „Castelul condamnaților” de Mihai Iacob, „Doi bărbați pentru o moarte” de Gh. Naghi și mai ales „La porțile albastre ale orașului” de Mircea Mureșan și Marin Preda. Acțiunea acestuia din urmă film se petrece în ziua de 24 August 1944, undeva lângă București, iar eroii sînt soldații unei baterii de artilerie antiaeriană avînd sarcina să împiedice avioanele germane de pe aeroportul Otopeni care voiau să bombardeze Capitala ca represalii după întoarcerea armelor de către armata română. Momentul întoarcerii armelor, decisiv în cucerirea deplinei independențe a României e folosit în filmul lui Mureșan cu subtilitate și cu folos psihologic în conturarea caracterelor, a atitudinilor eroice.

Foarte interesantă sub raport psihologic este și pelicula lui Mihai Iacob — „Castelul condamnaților”. Filmul propune o privire dramatică înapoi spre ultima zi a războiului și prima zi de pace, după cucerirea victoriei, spre cea istorică zi de 9 Mai 1945. El are o valoare reală prin buna structurare psihologică, prin precizia conturării caracterelor și, nu în ultimă instanță, prin sublinierea cu măsură a vitejiei, a dăruirii totale a ostașilor români pentru cauza păcii și independenței.

Am reținut doar cîteva titluri mai semnificative din suita de filme care demonstrează că cinematografia noastră a avut întotdeauna vocația istoricului și a știut să cinstească eroii neamului care s-au jertfit pentru cauza dreaptă a libertății și independenței naționale.

Ștefan OPREA

„Natură statică”

Profil

ION PACEA

Înzestrat cu largi posibilități de creație, pictorul Ion Pacea ocupă un loc distinct printre pictorii generației mijlocii (a împlinit de curînd 50 de ani), constituind un pilduitor exemplu de împletire armonioasă a unei severe discipline de atelier, la care se întoarce cu o mereu proaspătă bucurie, cu îndeplinirea unor importante sarcini obștești. Se poate astfel vorbi, mai ales în cazul lui, despre simțul responsabilității sociale a creatorului de valori spirituale.

Exigent față de sine, manifestînd în toate genurile abordate o pilduitoare conștiință profesională, Ion Pacea a muncit cu o pasiune calmă, învingînd tenace dificultățile meșteșugului. A avut o evoluție organică, impunîndu-se treptat, printr-un remarcabil efort creator. Pictura sa închinată omului are o anume gravitate și vigoare compozițională. El simplifică expresiv formele umane, solid construite, reținînd esențialul dintr-o fizionomie. A pictat numeroase portrete și compoziții cu tematică socială, din care ne privesc chipuri puternic conturate, bărbați și femei cu trăsături aproape sculptural delimitate (fără a aluneca însă în uscăciune), amintindu-ne de Camil Rescu, fostul său profesor.

Ușor hieratice, sfioase în fața vieții, de un calm suveran, figurile de țărânci, pictate de Pacea în atitudine statuare, adesea frontal, cu fizionomii severe și contururi angulare, au totodată o ancestrală noblete rustică; le proiectează pe fundaluri de vechi scoarțe populare, îndeosebi dobrogene. Modesti și gravi, oamenii satului din tablourile sale au o asprime a chipului, dar și o blîndă înțelepciune în priviri: pictorul le conferă o incontestabilă autenticitate. Nimic idilic sau idealizat în asemenea imagini austere, ci o sobrietate care respiră forță, vigoarea fizică și morală.

Se manifestă, în creația sa, predilecția pentru cicluri, cum este acela al *păsărilor*, obsesiv reluat și în tapiserie, ca și într-o serie de guașe și litografii colorate, tehnici spre care și-a îndreptat de la o vreme atenția, căuțînd să ajungă la o sinteză expresivă.

De o forță lucidă reținută, arta sa se impune prin prospețimea sentimentului, printr-o franchețe cuceritoare. De obicei așterne cu rafinement pe pînza o pastă densă, suculentă, apropiînd tonuri îndrăznețe, dar judiciose armonizate. Oricît de „tari”, culorile sale nu au stridențe. De la acel negru stîns din trecut, care-l înrudea întrucîtva cu Petrașcu, a trecut cu vremea la o cromatică mai bogată, pentru a atinge apoi, în ultimii ani, o expresivitate maximă a culorii, care a devenit mai vibrantă, mai luminoasă.

S-a spus despre Pacea, cu deplină dreptate, că își trage seva din zestrea noastră folclorică. Cromatică sa descinde, într-adevăr, din scoarțele noastre populare. Gravele sonorități cromatice, acel roșu innobilat, verdele saturat, arată că a știut să învețe din marea lecție a meșterilor populari, care într-un lung șir de generații au ajuns la o decanare specifică românilor. De aceea culoarea lui ne apare cînd catifelată, de o anume tandrețe și căldură mîngietoare, cînd aspră, cu un timbru adînc, iar uneori și una și alta. Căci Ion Pacea și-a cucerit un limbaj somptuos, propriu paletii sale; muncind ca un alchimist, obține din pastă efecte cromatice subtile, cu forță de comunicare. Plin de încredere în solidul său meșteșug, cucerit prin îndelungi eforturi, fuge de tot ceea ce înseamnă artificios, truc și sterilă speculație, rămînînd la clasicul hînom: formă-culoare. De la sobrietatea cromatică de altădată, a ajuns la o culoare exaltantă, la o limpezime a expresiei. De la o vreme operează cu două-trei dominante, folosind mari zone de culoare unitară, îndeosebi în fundale, care creează impresia de vigoasă monumentalitate a imaginii.

În peisajele sale marine și din Deltă, cu prezența distinctă a celor trei planuri: cerul, apa și pămîntul, formele ovale ale pomilor alternează în izbutite ritmuri compoziționale cu cele dreptunghiulare ale unor clădiri. Iar în naturile statice obiectele sînt redate obsesiv, din nevoia de adîncire a temei, într-o continuitate de preocupări care l-au dus pe artist la o misterioasă muzicalitate a tonurilor. Plecînd întotdeauna de la obiecte reale, formele larg deschise spre viață capătă aici rotiri ample, ca de mișcare cosmică, semn al unei concepții generoase.

În suprafețele echilibrate de culoare bine stăpînită, uneori diluată, pictorul introduce uneori un alb calmant, aducînd imaginii o notă de puritate. Alteori folosește inventiv un adaus de culori acrilice, prin care obține efecte decorative foarte plăcute.

Merită a fi evidențiate guașele sale, în care merge pe tehnicile graficii de alb-negru, folosind uneori doar două culori de intensități diferite, vîdînd o adevărată virtuozitate. E vorba de o armonizare îndrăzneată, a unor tonuri inedite, care potențează intensitatea expresiei, conferindu-i o sporită picturalitate.

Ampla expoziție deschisă zilele acestea la Dalles, sub semnul unei evidente unități stilistice, cuprînzînd circa 80 de uleiuri, guașe și acuarele, constituie evenimentul artistic al acestei primăveri. Disponerea plană a formelor aluzive, sonoritatea culorilor așternute cu solid meșteșug și forță expresivă, iradiînd lumină, bucurie, un sentiment stenic de încredere în frumusețile perene ale existenței, ne arată că pictorul Ion Pacea se află într-o strălucită fază a evoluției sale.

Paula BALAN

Marin MIHALACHE

concerte

Orchestra conservatorului „George Enescu”

Concertul susținut în sala Filarmonică din Iași de către orchestra simfonică a Conservatorului „George Enescu”, supune încă odată autorității publicului rezultatele unui învățămînt de remarcabilă calitate. Să amintim, în primul rînd, diferențierea stilistică realizată de studenții instrumentiști, sub conducerea dirijorului Corneliu Calistru, în cadrul programului compus din concertul pentru două vioi și orchestră în re minor de J. S. Bach, simfonia nr. 39 în Mi bemol major de W. A. Mozart, uvertura la „Tannhauser” de R. Wagner. Apoi distinsul aport al soliștilor, violoniștii Bujor Prelipcean și Anton Diaconu. În sfîrșit, prezentarea unei promițătoare prime audiții, lucrarea „Amintiri din copilărie” de Th. Caciara, absolut — promoția 1975 — al clasei de compoziție a Conservatorului din Iași.

Capacitatea dirijorală a lui Corneliu Calistru, sprijinită pe o cunoaștere muzicală temeinică, s-a concretizat în acest concert, prin tonusul bine dozat al construcțiilor sonore, prin permanența preocupare a echilibrării partidelor în scopul transmiterii adevăratului mesaj al creațiilor abordate. Atît simfonia nr. 39 de Mozart cît și uvertura de Wagner, înseamnă o încercare pentru instrumentele de suflat: în ansamblu, acestea au contribuit la desfășurarea unitară a muzicii, în pofida unor momente neesențiale, de dezechilibru al acordajului și de instabilitate temporală.

Interpretarea simfoniei nr. 39 a prilejuit aceluiași dirijor o reușită reliefare a gândirii mozartiene ajunsa la apogeu. S-au valorificat pe deplin forța dezvoltătoare a elementelor de contrast tematic (partea I), profunzimea de expresie a menuetului (partea III-a), evaluatele momente polifonice bazate pe subdivizări de motive (partea IV-a). Uvertura la „Tannhauser” de Wagner, loc de desfășurare a posibilităților întregului aparat orchestral, a entuziasmat publicul.

În dublul concert de Bach, cuplul solistic Bujor Prelipcean—Anton Diaconu s-a afirmat plenar. Din numeroasele calități ale colaborării lor, considerăm a fi primordiale corespondența de concepție și, ca efect, complementarea timbrală.

Lucrarea „Amintiri din copilărie” de Teodor Caciara, vădește fericita imbinare a plasticității inspirației cu cerințele disciplinei de școală. Concepția în formă de rondo cu patru cuplete, compoziția se evidențiază prin inventivitate ritmică, prin concizie tematică, prin tratări polifonice-armonice solid ancorate în tradiția simfonismului românesc. Departele de a fi o oarecare lucrare de absolvire, „Amintiri din copilărie” poartă atributele unui stil propriu, în formare.

de ani de activitate scenică și a vârstei de 75 de ani). Joi, 15 mai, ora 19,30: Valentin și Valentina de Mihail Roșcin.

OPERA ROMÂNĂ. Duminică, 11 mai, ora 10: Cenușăreasa de Prokofiev. Duminică, 11 mai, ora 19,30: Traviata de Verdi.

FILARMONICA „MOLDOVA”. Joi, 15 mai, ora 19,30: Deschiderea Săptămânii muzicii românești (la Teatrul Național), orchestra simfonică a Radioteleviziunii, dirijor Em. Elenescu, solistă Sofia Cosma.

TEATRUL PENTRU COPII ȘI TINERET. Vineri, 9 mai, ora 10: Un băiețel, un cocșel și o drăguță de pisicuță; ora 18: Mofturi la Moși. Duminică, 11 mai, ora 11: Un băiețel, un cocșel și o drăguță de pisicuță. Marți, 13 mai, ora 17: Mofturi la Moși. Joi, 15 mai, vineri ora 18: Mofturi la Moși.

EXPOZIȚII. Muzeul de artă: Leopoldo Mendez și gravura mexicană contemporană. Sala „Victoria”: expoziție de design: Dan Hatmanu, Nicolae Vericeanu, George Anton. Galeria Teatrului Național: Victor Mihăilescu-Craiu, Mircea Ispir, Galeria „Cronica”: Constantin Baciu — desene. Galeria „Cupola”: expoziție cu vinzare.

CASA DE CULTURĂ A SINDICATELOR. Vineri, 9 mai, ora 18: Inimi de viteji — montaj literar dedicat aniversării a 30 de ani de la victoria definitivă asupra fascismului. Recital de muzică patriotică. Sâmbătă, 10 mai, ora 16: Spectacol muzical-coregrafic; ora 18: Concursul formațiilor artistice de amatori în organizarea Centrului județean de îndrumare a mișcărilor artistice de amatori în colaborare cu Consiliul județean al sindicatelor. Duminică, 11 mai, ora 11: Spectacol muzical-coregrafic. Marți, 13 mai, ora 18: Cadrul politic: cronica evenimentelor politice interne și internaționale. Miercuri, 14 mai, ora 14,30: Dezbateri la întreprinderea „Victoria” pe tema „Folosirea eficientă a utilajelor, materialelor și materiilor prime la întreprinderea „Victoria”. Film pe aceeași temă, realizat în cadrul întreprinderii. Joi, 15 mai, ora 17: Seară literară — lectură dramatizată după romanul „Avem opte preceze ani” de Ecaterina Lazăr; ora 19: Procesul spectacol „Este vinovată Sănda Dobrescu?” (după romanul „Încotro?”). Vineri, ora 18: Expunerea cu tema „Sofia Nădejde — militant al luptei pentru emanciparea femeii”.

CASA TINERETULUI. Vineri, 9 mai, ora 17, la sala Azur: Deschiderea festivalului studențesc „Gh. Asachi”; ora 20, sala mare: Spectacol cu piesa Povestea unui pescăruș de Boris Crăciun. Sâmbătă, 10 mai, ora 17, sala de spectacole: Spectacol susținut de formațiile artistice ale I.M.F., premiate la festivalul „Primăvara studențească. Iași '75”. Duminică, 11 mai: Ziua Institutului politehnic (program complex de manifestări culturale-educative și artistice. Luni, 12 mai, ora 20, sala de spectacole: Concertul formației de muzică ușoară a Conservatorului George Enescu. Marți, 13 mai, ora 18, la sala Azur: Seară literară. Miercuri, 14 mai, ora 19,30, sala Azur: Jurnalul artelor nr. 6; ora 20, sala de spectacole Ethos: Spectacol cu piesa Povestea unui pescăruș de Boris Crăciun. Joi, 15 mai, ora 20, la sala de spectacole: Spectacol cu piesa Atenție la cotitură de Meheș H. György. Sâmbătă, 17 mai, ora 20, sala de spectacole: Concert de muzică ușoară susținut de formațiile Princesps și Sollex.

TOP CRONICA RTV. Nr. 19

— secția română —

1. Populară — F.F.N.
2. Astă seară m-am îndrăgostit — Progresiv T. M.
3. Visul — Etos.
4. La izvor — Estudiantina.
5. Nu amina de azi pe mâine — Ioana Negrioiu.
6. Ființa apelor — Experimental Quintet.
7. Cu pleoapa de argint — Mircea Florian.
8. Crez și legămint — Transfer.
9. Al Bihorului — Miraj.
10. Un mic cuvânt — Aura Urziceanu.

— secția străină —

1. Movin' On — Bad Company.
2. Promised Land — Elvis Presley.
3. Rollin' Down On the Highway — BTO.
4. Onkel Willi — Kreis.
5. My Eyes Adored You — Frankie Valli.
6. Qu'as-tu fait — Pierre Groscolas.
7. Parole, parole — Mina.
8. I Want to Know — Jimmy Cliff.
9. Johnny the Runner — Johnny Holaday.
10. Good — bye, My Love — Glitter Band.

Omagiind Ziua Victoriei

Comitetul județean Iași de cultură și educație socialistă, în colaborare cu Comitetul municipal de cultură și educație socialistă, au organizat o amplă manifestare în împlinirea zilei de 9 mai care marchează împlinirea a 30 de ani de la victoria asupra fascismului și 98 de ani de la eucerirea independenței de stat a României. Cu concursul cadrelor didactice de la Facultatea de istorie și filozofie a Universității „Al. I. Cuza”, al cercetătorilor de la Institutul de istorie „A. D. Xenopol” și al specialiștilor de la Complexul muzeistic a fost realizat un simpozion pe tema „Lupta poporului român pentru independența națională și contribuția României la victoria asupra fascismului”. Acest simpozion, programat în mai multe localități ale județului, precum și într-un număr de întreprinderi și instituții din orașul Iași, a fost urmărit cu un deosebit interes, relevându-se și pe această cale modul în care întregul nostru popor întâmpină ziua de 9 mai, zi cu profunde reverberații în istoria neamului nostru.

cuvânt pentru îndeplinirea, în acest caz, a unor obligații care decurg din nevoia continuă perfecționării a procesului instructiv-educativ.

Faptul că dezbaterile include, în concluziile ei, și ideea educării (sistemate, progresive și continue) prin cîntec a tinerei generații, ne face să credem că semnarea problemei nu va rămîne fără ecou. Mai ales dacă ne gândim că educația estetică merge, în acest caz, mîna în mîna cu educația etică, cetățenească, vizînd, nu în ultimă instanță, ansamblul de măsuri necesare pentru realizarea unei personalități multilaterale dezvoltate. Domeniu în care școala pune piatra de temelie a orizontului spiritual al elevului, prin cultivarea unor multilaterale disponibilități instructiv-educative.

A face din elev nu numai un subiect receptiv la frumos, dar și unul creator de frumos, iată un aspect asupra căruia s-ar mai putea discuta. Mai ales că nu de puține ori elevul mai este privit numai din perspectiva poziției de consumator de frumos, poziție pe care o ocupă cu un foarte variabil efect educativ, tocmai pentru că nu tordeaua problema este tratată din perspectiva randamentului cultural.

N. IRIMESCU

Întîlnirile „Cronicii”

La Casa de cultură din Pașcani, redacția revistei Cronica a susținut una din periodicile sale întîlniri cu cititorii. Redactorul șef al publicației, Liviu Leonte (al cărui cuvînt introductiv a înfățișat direcțiile publicistice ale Cronicii), Andi Andrieș, redactor șef adjunct, Vasile Constantinescu și Nicolae Turtureanu, împreună cu colaboratorii revistei Ion Istrati, Mihai Leoveanu și Emilian Marcu — au participat la un fructuos dialog la care, dintre gazde, au luat cuvîntul: Vasile Mandric, Ion Bucu, prof. Ioan Nechita, prof. M. Buiuc, directoarea Cabinetului orășnesc de partid, Vlad Hariga și Ioan Secărescu, directorul Casei de cultură.

După discuții, scriitorii ieșeni împreună cu membrii cenaclului din Pașcani (Ecaterina Panțiru, Alois Căzimir Bogaci, Dumitru Anghel, Ioan Scriba, Vasile Mandric, Cateleta Todiresa) au citit din creațiile lor.

TELE...grame

Despre marele dirijor

Din ce în ce mai multe cercetări, studii și statistici realizate în lumea întreagă vin să confirme importanța tot mai mare pe care o ocupă televizorul în viața omeniilor. Parafrazîndu-i pe Ilf și Petrov, care susțineau că „toți pe lumea aceasta sîntem obligatorii pietoni”, se poate spune că nu va mai trece mult timp pînă cînd fiecare om va fi în mod obligatoriu și telespectator. Schimbînd viața oamenilor din aceeași generație, micul ecran devine deci forță și, așa după cum afirma o mare publicație într-un articol consacrat acestei probleme, „un mare dirijor al serilor și, în general, al timpului liber”.

Fără îndoială că cifrele care exprimă relația televiziune-spectator sînt diferite de la țară la țară. Există însă numeroase momente comune la care se ajunge după o anumită perioadă de existență a micului ecran.

Media zilnică începe să se stabilească între 100—130 de minute (în dependență de vîrstă) iar marile emisiuni cuprind indeobște aproape 90 la sută din numărul potențial al telespectatorilor.

Interesantă mi s-a părut constatarea din care reiese că, în situația în care relația cu micul ecran devine mai profundă, datele exterioare nu se schimbă prea mult: într-un deceniu, în care numărul de receptoare s-a dublat, în care au apărut încă unul sau două programe, durata de transmisie pe un aparat și pe zi a crescut doar cu 12 minute.

Sigur că mai există și televizoare deschise continuu, care creează un simplu fond sclipitor și sonor. Situația este regretabilă atît pentru cei care fac programele cit și pentru cei care trec indiferenți pe lângă el și își văd de alte treburi. Nimeni nu cere blocarea totală în fața televizorului, ci se cere capacitatea de a selecta. Aceasta vine cu timpul, constituînd etapa superioară de dezvoltare a concepției moderne despre telespectator. Pe ce baze selectează telespectatorul? Cum se formează cercul de interese tv? Cum înveți să alegi? Cum se dezvoltă cercul de interese, chiar dacă unele preocupări nu existau pînă la apariția televizorului? — iată tot activa întrebări la care sociologii caută răspuns.

Încecați să vă analizați și dumneavoastră puțin „telecomportarea” și veți vedea la ce rezultate interesante veți ajunge.

Alexandru STARK

Spectacole - concerte

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSAN.DRI”. Vineri, 9 mai, ora 19,30: Intr-o singură seară de Iosif Naghiu. Sâmbătă, 10 mai, ora 19,30: Sîmbătă la Veritas de M. R. Iacoban. Duminică, 11 mai, ora 15,00: Momente de teatru românesc (spectacol omagial dedicat actorului Constantin Sava cu prilejul împlinirii a 55

Pagini din lupta antifascistă

(urmare din pag. 1)

Un rol însemnat în organizarea luptei maselor împotriva dictaturii fasciste și a războiului antisovietic l-a avut, în județele moldovene Organizația Regională P.C.R. Moldova. Luînd măsuri pentru a-și adapta activitatea în funcție de noile condiții ale războiului, Organizația regională de partid, împreună cu cele locale, sub conducerea cărora acționau celulele din marile întreprinderi, au desfășurat o intensă muncă de propagandă pentru demascarea politicii trădătoare a dictaturii militarofasciste, a caracterului războiului hitlerist.

Comitetul Regional din Moldova al P.C.R., prin intermediul organului de presă „Moldova Roșie”, prin numeroase manifeste răspîndite în diferite orașe și sate, a dezvăluit în fața muncitorilor, țăranilor, intelectualilor și soldaților esența și conținutul puterii instaurate la 6 septembrie 1940, precum și criminala activitate a organizației fasciste Garda de Fier, pusă în slujba Germaniei naziste. „Antonescu și Horia Sima au vîndut țara nemților”, se arăta în manifestul Comitetului Regional Moldova al P.C.R., răspîndit în luna noiembrie 1940 la Iași, Pașcani și în alte localități din această zonă.

La sfîrșitul anului 1940 Comitetul Regional P.C.R. Moldova s-a adresat maselor muncitoare și altor categorii sociale punîndu-le o întrebare capitală pentru acele momente de grea răspundere: „Ce-au adus poporului român cele 120 de zile de guvernare legionară? Manifestul difuzat cu acest prilej cuprindea o analiză concretă: „Armata germană a pus stăpînire pe principalele centre economice și industriale. Toate bogățiile țării sînt trimise în Germania, în timp ce populația țării e lăsată să moară de foame”. Pentru curmarea acestei situații, comuniștii chemau la luptă „prin demonstrații de masă, prin intruniri în uzine și fabrici, contra dictaturii militare-gardiste, împotriva transformării României într-o anează a imperialismului german, pentru guvern popular, pentru independența poporului român, pentru pace și libertate”.

Agravarea situației economice, ca urmare a războiului și a jafului hitlerist, pierderile mari suferite de armata română pe front, au ascuțit contradicțiile dintre masele populare și dictatura militară fascistă. În aceste condiții, organizațiile regionale și locale P.C.R. au intensificat activitatea de mobilizare a membrilor de partid, a maselor largi populare, la lupta împotriva cotoritorilor fasciști.

În primele luni ale anului 1942, Comitetul Regional P.C.R. Moldova lansează o circulară adresată tuturor cetățenilor cinstiți care erau chemați la luptă „pentru o Românie liberă, pentru frontul unic al tuturor ro-

mănilor patrioți, pentru salvarea neamului de catastrofa războiului și a foamei”.

Pe măsură ce războiul se prelungea, se constata o intensificare a actelor de sabotaj și a altor forme de luptă ale muncitorimii, o creștere a împotrivirii țăranilor față de recenziții și încorporări, ca și o accentuare a protestelor intelectualității, toate acestea reflectînd ura neîmpăcată a poporului român față de războiul hitlerist, față de ocupația germană. La 1 mai 1942 au fost lăsate în Iași, ca și în alte orașe ale Moldovei manifeste prin care toate categoriile sociale erau avertizate că „România se găsește în fața unui adevărat dezastru. Trupul țării a fost sfîșiat prin cedarea Ardealului, peste un milion de români au fost vînduți stăpînirii străine, iar țara ocupată de armatele lui Hitler. Pe umerii noștri — se arăta în încheierea manifestului — apasă răspunderea istorică de a ne salva patria și cultura națională pîngărite de hitleriști”.

Rezistența față de dictatura militară fascistă și Germania hitleristă cuprindea cercuri tot mai largi, care-și manifestau adversitatea față de ocupația germană și a jefuirii țării de către hitleriști. Situația creată pe plan intern și internațional la sfîrșitul anului 1943 și începutul anului 1944 a reprezentat un cadru favorabil intensificării acțiunilor clasei muncitoare și a aliaților ei împotriva Germaniei naziste.

Astfel, în această perioadă Uniunea Sovietică, care a adus contribuția hotărîtoare la zdrobirea fascismului, reprezentînd forța fundamentală a coaliției antihitleriste, a dat lovituri decisive Germaniei hitleriste și aliaților săi. Pe frontul sovietic au fost nimicite peste 500 de divizii germane iar din cei 13 600 000 oameni pierduți de Germania hitleristă în cel de al II-lea război mondial, circa 10 000 000 au pierit pe frontul de răsărit. În desfășurarea numeroaselor acțiuni de luptă, comuniștii au știut să folosească situația obiectivă creată de victoriile armatei sovietice ca și de criza regimului fascist și să antreneze mari mase sociale în lupta pentru realizarea principalelor obiective ale etapei respective.

Înfăptuirea actului istoric de la 23 august 1944 — se arată în Programul Partidului Comunist Român adoptat de Congresul al XI-lea — „marchează un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominația Germaniei naziste și trecerii la realizarea unor profunde transformări sociale revoluționare în România”. După răsturnarea dictaturii militare-fasciste, armata română a întors armele contra Germaniei naziste, România s-a alăturat cu toate forțele coaliției antihitleriste, poporul nostru aducîndu-și o importantă contribuție la marea victorie a popoarelor asupra fascismului.

SPORT O fată de aur!

O singură dată am mai întîlnit o situație asemănătoare: cînd înotătorul american Don Scholander cucerea medalii de aur una după alta, pe măsură ce participa la probele concursului. Acum, o asemenea surpriză uimitoare ne-a oferit-o o fetiță de 14 ani neîmplîniți, Nadia Comăneci, gimnastă din orașul Gheorghiu-Dej, de patru ori campioană europeană. Din Norvegia — locul de desfășurare a europenelor de gimnastică — veștile veneau calme, dar încărcate de emoție. Patru medalii de aur. De patru ori — în liniștea și stîmă generală — triclorului românesc s-a înălțat pe catarg și au răsunat acordurile imnului nostru național. Extraordinară intrare în arenă a unui sportiv! Nadia Comăneci este deja un nume. Și va fi de-acum încă multă vreme, căci specialiștii îi prevăd o evoluție strălucită. Ii urăm mult succes!

Dar duminică trecută a fost favorabilă și altor victorii românești de prestigiu. Rugbiștii, de pildă, luptînd cu dirzenie, au reușit să repare la Madrid ceea ce stricaseră, înainte cu o săptămîină, la București. Deși cam nesiguri în apărarea buturilor proprii (spaniolii au înșcris destul de ușor ultimele două încercări), jucătorii noștri au avut aplomb în atac înscrind 16 puncte față de numai 12 ale spaniolilor. Și iată că, la scurt timp după ce fotbalistii români lăsaseră o bună impresie în Spania, rugbiștii îi pun la colț pe adversari și își adjudecă titlul în competiția europeană FIRA. Se spune că nu ne mai rămîne decît să trimitem în Spania toreadorii mai buni decît au ei.

O întrecere care ne-a cîștigat simpatia a fost cea de tenis juniori dintre echipele României și Poloniei. Jucătorii noștri au onorat școala lui Năstase și Tiriac lăsîndu-ne să credem, să sperăm că rachete de aur se vor mai ivi în grădina noastră înflorită. Se văd rezultatele unei sistematice preocupări de a transforma tenisul dintr-un sport de elită într-un sport de masă. În mai toate orașele țării (la Iași, mai puțin) au fost amenajate numeroase terenuri, au fost pregătiți instructori și rezultatele nu întîrzie: 9—1 la feminin și 10—0 la masculin, acestea sînt scorurile realizate de juniorii noștri cu echipele similare ale Poloniei.

Dar prea multe bucurii pot să strice, așa că să ne întoarcem cu fața (posomorîtă) spre fotbal. „Politehnică” a atîns, în sfîrșit, „punctul culminant” al evoluției sale din acest campionat: a preluat de la F. C. Galați lanterna roșie. E o emoție deosebită pentru noi toți, suporteri, admiratori, comentatori. Ne-aș fi crezut dacă mi-ar fi repetat-o mie de prelicători. Ne-au ajuns lacrimile gîulesțenilor plîns_e anul trecut și blestemele lui Fănuș Neagu. Ne-au trebuit 27 de etape ca să ajungem acolo și ne mai rămîn doar 7 ca să evadăm. Vom reuși? Să încercăm! Cine știe, poate, că și anul trecut, în ultima etapă, pe gazonul din Copou vor vărsa lacrimi de crocodil alții mai slabi ca noi.

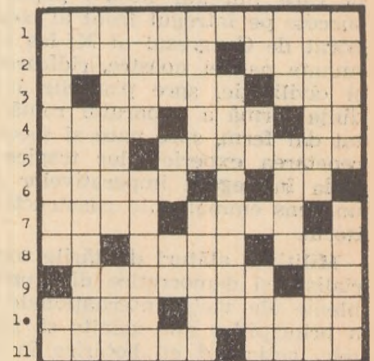
INTERIM

ARS POETICA

ORIZONTAL: 1. Vers de 11 silabe; 2. Demn de a fi transpus în versuri, la figurat — Denumire aleatorie în poezia lui Tzara; 3. A scrie versuri în cîntecul cuiva — În numele opiniei publice, rostea versuri în teatru antic; 4. Ascuns în fabulă — Numărul versurilor a două catrene — Neo!; 5. A iubi ca pe vremea Văcăreștilor — Un anume sistem de versificație; 6. „Materie primă” poetică — Radu Cărneci; 7. Aceracee în creația folclorică (sing.) — Constanța... dar nu Buzea; 8. Încep manuscrisul! — Poetul astronom din Samarkand — Eșeu!; 9. Poezie scurtă cu versurile 1, 4, 7 și, respectiv, 2, 8 identice — Ana Blandiana sau Anatol Baconsky; 10. Popescu care s-a visat Harap Alb — Anasmbu unitar de versuri; 11. A dat poeziei românești „Cupa cu garoafe” — A par în epoei.

VERTICAL: 1. Poem matrimonial — Gjergj Fishta; 2. Deci e ardelean — Autorul parodiei; 3. A prezenta poezia după regulile artei — Stat european (abr. uz.); 4. Morală (masc.) — Suportul creației

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

scriitorului; 5. La ciocnitul cupeilor — Tudor Arghezi — La salon!; 6. Specialist în prezentarea versurilor — A avea un ritm viu; 7. Inalță ode; 8. Idee! — Ion... Ilea — La catren!; 9. Oglinda cerului — Între ele poetica — Opere!; 10. Vers alcătuit dintr-un coriamb și o silabă oarecare — A aliniat un troheu un spondeu, un dactil și doi trohei; 11. Stil foarte încărcat — Catren filosofic persan.

VIOREL VILCEANU

Izvorul vital al prestigiului

În patrimoniul de aur al istoriei poporului român, ziua de 9 Mai are valoarea punctelor de referință, reunind și sintetizând multiple semnificații. La 9 Mai 1877, România își proclama independența de stat. La 9 Mai 1945, Germania hitleristă semna actul capitulării sale depline și necondiționate.

Două acte istorice, de certă însemnătate, împlinite printr-o fericită coincidență la începutul lunii mai, două acte istorice despărțite de mai mult de trei sferturi de veac, dar având o dimensiune comună. Se concentrează în ele o unică și înălțătoare aspirație, dorința de neînfrînt a popoarelor de a trăi în libertate, de a-și făuri destinul potrivit propriilor imperitive naționale, de a se angaja viguros pe calea unei evoluții pașnice, de progres și prosperitate. Dacă a rememora evenimentele legate de 9 Mai înseamnă a rememora istoria modernă a țării, aceasta înseamnă, înainte de toate, a cinsti, și cu acest prilej, activitatea Partidului Comunist Român care, în anii de cumpănă și grea asuprire, a dus, încă de la crearea sa, o neobosită luptă — în deplin consens cu voința și sentimentele poporului — pentru dreptate socială și independență națională. Putem afirma că, dacă, astăzi, regăsim unite în ziua de 9 Mai, sensurile majore ale istoriei noastre, că, dacă 9 Mai 1877 și 9 Mai 1945 exprimă, în esență, expresia unei continuități de idealuri naționale, aceasta se datorește Partidului Comunist Român, care a știut să militeze neabătut pentru continuarea și înfăptuirea țelurilor nobile de neatințare și suveranitate ale națiunii noastre.

În răstimpul celor trei decenii de la înfrîngerea Germaniei hitleriste, s-a schimbat profund fața Europei și a lumii. Stăpîna pe propriile destine, România socialistă s-a afirmat și se afirmă de sine stătător într-o lume care o respectă. Ascensiunea conștiinței de sine a poporului român, în actuala etapă a evoluției internaționale, este un fapt de notorietate istorică, recunoscut la nivel mondial.

Acționînd neabătut în spiritul înaltelor comandamente politice și morale care îi direcționează și fundamentează politica, România se manifestă pe arena internațională ca o entitate distinctă, dinamică și originală, promovînd o politică externă orientată esențial spre instaurarea unui climat de încredere, destindere și securitate în lume.

Străină oricăror tendințe de izolare, România nu a precupețit eforturile pentru extinderea relațiilor sale bi și multilaterale; dinamismul extinderii acestor relații se vedește în faptul că, practic, niciodată, în întreaga noastră istorie, România nu a avut raporturi internaționale atît de largi. Situaînd constant pe primul plan al activității internaționale colaborarea cu toate țările socialiste, acordînd o atenție deosebită cooperării cu statele în curs de dezvoltare, acționînd pentru promovarea raporturilor cu toate țările, indiferent de orînduire socială, România întreprinde în prezent relații diplomatice și consulare cu 121 de state și relații comerciale cu peste 130. Pentru dinamica prezenței românești în circuitul economic mondial este revelator faptul că volumul schimburilor comerciale s-a dublat în ultimii 4 ani (1970—1974), după ce anterior se produsese o dublare în interval de 8 ani (1962—1970).

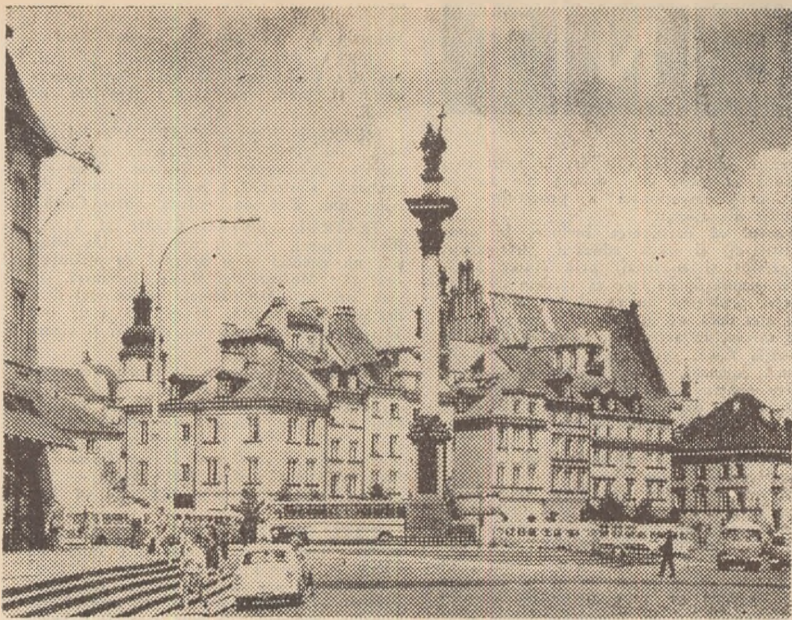
Perioada cea mai dinamică și mai fertilă o constituie, și pe planul politicii externe, deceniul scurs de la Congresul al IX-lea al P.C.R. Neîndoios, aceasta se leagă strîns de activitatea prodigioasă a secretarului general al P.C.R., președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui energie în promovarea țelurilor păcii și colaborării are un rol determinant în elaborarea și înfăptuirea politicii noastre externe. Dinamismul acestei politici își găsește o expresie elocventă în multitudinea contactelor la nivel înalt — metodă care permite deschiderea unor noi orizonturi, mai buna cunoaștere reciprocă, apropierea punctelor de vedere. Recentă vizită efectuată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Japonia, Filipine, Pakistan, Iordania, Tunisia, Siria și Egipt, documentele semnate, se înscriu — prin principiile afirmate, ca o nouă și valoroasă contribuție concretă la edificarea unei noi ordini economice și politice în lume, fundamentată pe echitate și justiție.

Sărbătorim ziua de 9 Mai în condiții deosebite, cînd pe plan internațional au loc mari transformări revoluționare sociale și naționale, schimbări radicale în raportul de forțe, ca rezultat al intensificării luptei popoarelor împotriva vechii politici de dominație și dictat, al afirmării voinței lor de a fi stăpîni pe propriile destine, de a-și asigura dezvoltarea lor liberă și independență. Politica externă a României este îndreptată în direcția promovării cursului nou al destinderii și colaborării, pentru afirmarea în lume a principiilor noi de egalitate și echitate, de participare activă și nemijlocită, a tuturor statelor, fără deosebire de orînduire socială, la viața internațională. În acest context un rol important trebuie să-l joace țările mici și mijlocii, țările în curs de dezvoltare, țările nealiniate.

Cinstim ziua de 9 Mai și cinstim istoria României, în condițiile în care întregul nostru popor dobîndește noi și însuflețitoare succese pe întregul front al construcției socialiste. Programul elaborat de Congresul al XI-lea al P.C.R. deschide perspective minunate patriei noastre, ridicarea ei spre noi culmi de bunăstare și civilizație, spre piscurile înalte ale comunismului. Este credința fermă a poporului român că lumea noastră pășește, treptat dar ferm, spre pace și securitate, că omenirea va ști să evite repetarea experiențelor tragice ale trecutului și că, făcînd dovada înțelegerii imperativelor prezentului, va da activității sale un sens eminent constructiv, prefigurînd pe această cale viitorul.

Militînd, alături de țările socialiste, de toate forțele antiimperialiste și democratice din lume, pentru rezolvarea marilor probleme ale vieții internaționale de azi, pentru aplicarea în viață a principiilor noi, menite să guverneze relațiile dintre toate statele, acționînd cu hotărîre în favoarea păcii și destinderii, România are sentimentul plener al răspunderii pentru viitorul ei, al socialismului și umanității. În aceasta vedem izvorul vital al prestigiului de care se bucură în lume România socialistă.

Radu SIMIONESCU

Piața Zamkowy din Varșovia

Însemnări de călătorie

De la Katowice la Varșovia

Fereastra camerei mele de la hotelul Central din Katowice.

Duminică dimineața. Pe străzi miroase a cărbune așa cum miroase a ceară într-o prisacă. Roțile uriașe care scot cărbunele din galeria de sub Sala Rondă, de pe autostrada spre Chorzow, au încremenit. O bicicletă fabuloasă căreia i s-a poticnit lanțul. Minerii sînt pe la casele lor. Este aproape ceasul nouă, dar pe străzile orașului vechi, străzile de dincolo de calea ferată, pustietăți nocturne. Casele mari care alcătuiesc orașul vechi, case mătăhăloase în care cărbunele a intrat pînă-n miez, au neclintirea stîncilor din munți. Lumea se odihnește. Se luminează tot mai mult de parcă în cer se filtrează valuri de lapte. În copaci se aude timid sunetul sevei, dar primăvara e încă departe; coaja copacilor mai pare de cărbune. Zăpezile n-au ajuns la Katowice în iarna 1974—1975. Pămîntul e uscat ca și coaja copacilor. Se face tot mai multă lumină. Soarele se vede după niște pînzeturi, cuprins de o albeață care nu-i stă de loc bine. Orașul continuă să trăiască starea de duminică. Se scot la plimbare ciinii. Tot felul de rase. Ii duc de lîntuguri fetițele, femeile și pensionarii. O umblătură tactică.

Spre amiază, lumea se plimbă pe bulevardul cel mare, care leagă orașul vechi de cel nou. La Sala Rondă, uriașul sombrero din sticlă, se întrec cei mai buni atleți din Europa. E atîta liniște în mulțimea de pe bulevard încît mi se pare că aud tresăririle celor șase mii de oameni din Sala Rondă. Gîndul și puterea lenevesc sub soarele acesta dulce. rătăcit într-o vreme de obicei a zăpezilor. Lumea se plimbă în straie colorate; într-un oraș de cărbune oamenii duc dorul cîmpurilor cu flori. Tocmai de asta pe costumele populare, costumele cele vechi, s-au strîns toate ierburile și toate florile pajștilor din Silezia. Minerii au la costumul de post-tav negru — panaș roșu aprins. Dacă cărbunele acestui mare centru (voievodatul Katowice dă 20 la sută din producția industrială a Poloniei) a izgonit culorile exuberante din fațadele clădirilor, acestea au rămas în oameni, în straiele lor, dar mai ales în simțirea lor. Lumina chipurilor lor e lumina pajștilor dinaintea cositului.

Femei și bărbați, mai ales tineri, umblă agale pe străzi în această amiază văratecă dintr-un început de martie. Bărbații se

opresc lîngă florării, care-s la tot pasul, se opresc și cumpără lalele. Flori fragile, care parcă n-au avut destulă lumină. Lalele cu palori uleioase ca obrăjii brunelor din Katowice. Printre blocurile noi, ca niște rampe de lansare, forfotă de copii care se joacă cu o poftă nebună. Pe treptele Sălii Ronde coboară lumea cea multă. Unii urcă pe terasa monumentului Insurecției. Între cele trei uriașe păsări, care amintesc de jertfa celor din 1919, 1920, 1921, pîlpîie înalt o flacără de torță. Oamenii urcă spre monument și devin dintr-odată mai solemn și parcă zboară peste torța cu flacără veșnică. Polonezii au ca și alții marca mîndrie de a nu-i uita pe cei care s-au jertfit pentru libertatea lor.

Început de martie. Luni la amiază. E cald, o căldură dulce de coajă de cireș abia înmugurit! E cald în martie după o iarnă fără zăpezi. Lumea a ieșit să se plimbe în parcul cel mare dintre Katowice și Chorzow. Mișcările lenevoase prin parcul în care vegetația nu s-a trezit din somnul cel lung al iernaticului. Mașinile de la Luna—Park zbirniie, lentilele Observatorului astronomic scormonesc adîncimi selenare, bunicii dezmiardă prunci. Doar funicularul e încă înțepenit în cpritorile lui. Pofta de a umbla, de a ieși la aer e nesățioasă. Uriașul plămîn verde al țînutului de cărbune începe să pompeze aerul cel proaspăt, fără de pereche. Parcul de cultură și odihnă cu cele 600 de ha ale sale este unul dintre cele mai mari și mai bine organizate parcuri din Europa. Menținerea purității aerului într-o regiune care produce anual 100 milioane tone cărbune, 5 milioane tone de sticlă, 3 milioane tone de fontă și 3,5 milioane tone laminate — este o preocupare de căpetenie aici în Silezia.

Odată cu noaptea pe străzile orașului Katowice începe baletul luminilor. La cîțiva metri deasupra pămîntului fel de fel de acrobații pe invizibilele sirme care prind clădirile negre. Katowice — noaptea — o rafinărie, orj un combinat petrochimic. Prin coridoare de întuneric un alai de lumini năuce. E și aici dorul de mai multă lumină, după mai multă culoare.

Am ajuns în orașul medieval, în Stare Miasto, în rezervația istorică a Varșoviei. Nicăieri poate nu s-a mai pus ca aici mai mult suflet, mai multă iscusință în reconstrucție. Orașul vechi a fost

distrus aproape în totalitate. Din vitrinele artiștilor fotografi imaginile vin peste trecător cu o forță copleșitoare. Din catedrala Sfîntul Ioan, construită în secolul al XIII-lea, mai rămăseseră doar pereții din față și o Pietă plînd peste un diluviu de molozi. Între aceste ziduri descărnațe, flendurite, o căruță cu doi cai și un om care opintește printre dărimături. Casa lui Adam Mickiewicz — o pivniță prăbușită. În față, peste cărămizi o femeie pune scutece la uscat. Un oraș de fantome. Fotografii tulburătoare. Umblu pe străzile înguste, cu rîtoacele multe, printre clădirile nici prea înalte, nici prea joase, mai apropiate de trecător așa cum sînt clădirile goticului varșovian. Miraculos, totul arată așa cum a fost. Nu s-a scăpat nici un detaliu. Zăgrăveala e cea de odinioară. Tot acest oraș, toată această lume s-a adunat la loc ca un recif de corali. Pentru această izbîndă nu s-a precupețit nimic. S-au căutat fotografiile, s-au descoperit pînze și stampe uitate, s-au găsit meșterii de care este nevoie.

Orașul medieval e cel de odinioară. Coloritul pereților e cel de pe fustele masoviene, un colorit nu scăpărător, dar bogat ca o poiană înaintea toamnei. Catedrala Sfîntul Ioan, cea care semăna în 1945 cu un coif spart, pare acum, privită de pe strada Swietojanska, un potcap uriaș de cardinal. Înăuntru, imensă simplitate. Beton crud peste care s-au așezat fireții arhieriești. Cînd începe să sune orga parcă se desface piatra. Reconstrucția orașului vechi s-a încheiat abia în 1963, dar arheologii și restauratorii se mai află încă în acțiune.

În Stare Miasto senzația pe care o ai e aceea de oraș care și-a trăit viața. Aceasta în ciuda eforturilor care se fac pentru a crea iluzia existenței ei, în ciuda forfotei de pe străzi, a turiștilor care sînt într-un permanent flux. Viața e fugărită din orașul vechi, deși studenții de la arte frumoase umplu pereții clădirilor din Rynek Sarego Miasto cu tablourile lor făcute nu întotdeauna la minut. Florăresele se așează în mijlocul pieții. Un geiser cu apă roșie. În sălile unde zăngăneau odinioară arme, în sălile aurarilor, argintarilor, ale marilor pantofari și croitori, mici magazine de un rafinament aproape ostentativ. Lumea nădușește umblînd și se răcorește cu un pahar de suc din morcov ori cu o Coca-Cola. Senzația rămîne aceeași, de oraș care și-a trăit traiul! Aceasta mai cu seamă că la cîțiva pași Varșovia trăiește trepidant. Doar pe malul Vistulei e mai multă liniște. În apa plină de unsori s-au aruncat primele undițe. Zarva copiilor, care joacă fotbal cu gîndul la celebrul Tomasevski, alungă probabil puținii pești care se încumetă să mai rămînă în acest fluviu ce n-a putut scăpa de poluare.

La Muzeul lui Adam Mickiewicz sînt multe lucruri care au aparținut poetului. Se găsește aici pînă și samovarul de argint. Dar sufletul poetului nu-l simți aici, în aceste odăi mari. Puțin mai aproape de viața lui Mickiewicz ești în camera lui de lucru, unde tace pianul negru al Simanowskăi. Mă încredințez tot mai mult, în acest muzeu, că pe scriitori îi poți întîlni cu adevărat doar în cărțile lor.

Din nou pe străzile Varșoviei. Pe bulevardul cel mare, pe Marzalskowska, totul e cuprins de frenezie. Pe alte străzi lumea merge mai în voie. Se mișcă în noaptea parcă un lan de grîu. Deasupra plăcilor pe care stă scris numele celor care s-au jertfit pentru viața Varșoviei s-au aprins lumini.

Grigore ILISEI

CRONICA

săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacție : LIVIU LEONTE, redactor șef, ANDI ANDRIEȘ, redactor șef-adjunct, ȘTEFAN OPREA, secretar general de redacție, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU